

**UCHWAŁA NR 274(XXXII)17
RADY GMINY PORAJ**

z dnia 28 marca 2017 r.

w sprawie przyjęcia "Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Poraj na lata 2017 - 2023"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 446 z późn. zm.)

**Rada Gminy Poraj
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Poraj na lata 2017-2023” stanowiący Załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Poraj.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Andrzej Pawłowski

ŚLĄSKIE CENTRUM ENERGETYKI

Śląskie Centrum Energetyki Sp. z o.o.
ul. Grunwaldzka 1A, 42-690 Tworóg
NIP 645-254-21-45 REGON 360847022
tel. 693 399 332

Gmina Poraj

„Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Poraj na lata 2017-2023”

Zespół autorski:
Katarzyna Goinda
Dominika Ziaja

Marzec 2017 r.

Spis treści

Wstęp.....	2
1 Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych.....	4
2 Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe gminy	6
2.1 Środowisko naturalne i zasoby kulturowe.....	7
3 Diagnoza stanu obecnego w Gminie Poraj.....	8
3.1 Uwarunkowania społeczne.....	8
3.2 Uwarunkowania gospodarcze	22
3.3 Problemy przestrzenno-funkcjonalne.....	26
3.4 Problemy środowiskowe.....	28
4 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego z podziałem na podobszary.....	29
5 Partycypacja społeczna.....	31
6 Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	35
7 Analiza SWOT wyznaczonego obszaru.....	40
8 Wizja obszaru po rewitalizacji.....	42
9 Założenia i cele Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	43
10 Tabela podstawowych projektów rewitalizacyjnych	45
11 System wdrażania programu rewitalizacji	49
11.1 Szczegółowy sposób zarządzania	49
11.2 Operator rewitalizacji - kompetencje, zadania i odpowiedzialność.....	50
11.3 Sposób współpracy z interesariuszami.....	51
11.4 Plan finansowy	51
11.5 Mechanizmy zapewniające komplementarność projektów	53
12 Monitoring produktów i rezultatów	54
13 Aktualizacja	56
Spis Tabel.....	57
Spis Rysunków.....	58

Wstęp

Przemiany społeczno-gospodarcze wywołane procesem globalizacji czy transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu. Zalicza się do nich m.in. degradacja materialna, narastające problemy sfery społecznej, gospodarczej.

Szczególnym znaczeniem jest zatem świadome planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, które zasięgiem powinny objąć sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową. Powinny również stanowić realną odpowiedź na zidentyfikowane problemy, pojawiające się negatywne czynniki w sfer, jak także eliminować zjawiska kryzysowe.

Rewitalizację należy rozumieć, jako: „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością¹. Podstawowym narzędziem wyznaczającym ramy operacyjne i metody koordynacji działań rewitalizacyjnych jest program rewitalizacji, opracowany, a następnie uchwalony przez Radę Gminy na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446). Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji²”.

Dokument ujmuje działania kompleksowo (uwzględnia projekty współfinansowane ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), co jest gwarantem osiągnięcia pożądanego efektów. Objęcie wskazanego obszaru Programem Rewitalizacji stanowić będzie podstawę do dalszego wspierania go poprzez odgórnie dedykowane instrumenty czy też narzędzia rewitalizacyjne (programy unijne i krajowe). Ponadto wyznaczone obszary będą mogły preferencyjnie korzystać z innych dostępnych instrumentów i działań sektorowych.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Poraj na lata 2017–2023 (LPR) to spójny dokument strategiczny, którego celem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów gminy za pomocą przedsięwzięć realnych do wykonania i kompleksowych, tj. uwzględniających aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenny, środowiskowy i kulturowy danego obszaru. Celem LPR jest także skoncentrowanie terytorialnie na dany obszar, a następnie prowadzenie na jego terytorium w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przewidzianych programem zadań.

Program opracowany został zgodnie z Wytocznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 [MR/H 2014-2020/20(2)08/2016].

Dokument składa się z trzech zasadniczych części, tj.:

- części wprowadzającej,

¹ Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 03.07.2015, s. 5.

² Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 03.07.2015, s. 7-8

- diagnostyczno-analitycznej,
- programowo-wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera przede wszystkim opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi dotyczącymi terenu gminy, ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania LPR, opis zaangażowania społeczności lokalnej w proces rewitalizacyjny, uwarunkowania zewnętrzne (środowiskowe oraz strategiczno-programowe) dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera przede wszystkim charakterystykę obecnej sytuacji w Gminie Poraj (z podziałem na sołectwa) w sferze przestrzennej, społecznej, gospodarczej, środowiskowej i kulturowej. Przedstawia skumulowane dane ww sfer, ich analizę, wskazuje obszary problemowe, przyczyny zjawisk kryzysowych, wyznacza kierunki delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji z podziałem na podobszary.

Część programowo-wdrożeniowa z kolei ujmuje najistotniejsze założenia procesu rewitalizacji dla zdegradowanych obszarów Gminy Poraj w latach 2017–2023, tj.:

- cel strategiczny rewitalizacji,
- horyzont czasowy dokumentu,
- obszar rewitalizacji określony przestrzennie wraz z wizjami wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego i celami do osiągnięcia.

Zawarte zostają także kluczowe oraz uzupełniające projekty do realizacji, przedstawiona zostaje informacja dotycząca planowanych form wsparcia finansowego system monitoringu i ewaluacji. System monitoringu jest niezbędny jako bezpośrednie narzędzie skuteczności działań. Pozwala badać stan realizacji założonych działań rewitalizacyjnych oraz ewentualnie je modyfikować w perspektywie czasowej, reagować na zmiany w otoczeniu, kontrolować ewaluację i zapewnia dialog społeczny nt dokumentu.

1 Nawiązanie do dokumentów strategiczno-programowych

LPR odnosi się proceduralnie do problemów wskazanych przez mieszkańców na zdegradowanym obszarze gminy. Powinien być spójny z innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu lokalnym (jako bazowy element wizji rozwoju Gminy Poraj jako jednostki). Komplementarność z innymi działaniami, priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategiczno-programowych

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Poraj
<p>Celem głównym zagospodarowania przestrzennego jest misja Gminy Poraj: „Poraj Gminą - czystą i bezpieczną, tworzącą warunki rozwoju społeczeństwa i zapewniającą miejsca pracy, o uporządkowanej przestrzeni gwarantującej wysokiej jakości warunki życia, specjalizującą się w nieuciążliwym przemyśle oraz usługach turystycznych i rekreacyjnych”. Rozwój zagospodarowania przestrzennego Gminy winien być oparty na następujących zasadach:</p> <ol style="list-style-type: none">
1) uaktywnienia działań władz samorządowych – polegająca na efektywnym wykorzystaniu potencjału Gminy przez:<ol style="list-style-type: none">
a) przygotowanie oferty inwestycyjnej Gminy,
b) estetyzację reprezentacyjnych przestrzeni publicznych,
c) zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie rozrywki, kultury oraz rekreacji na terenie Gminy,
d) promocję Gminy,
e) aktywną gospodarkę gruntami,
2) uspołecznienia procesów podejmowania decyzji – polegająca na prowadzeniu szerokiej konsultacji ze społeczeństwem we wszystkich ważnych sprawach dotyczących obecnego i przyszłego funkcjonowania Gminy,
3) przejrzystości podejmowania decyzji – polegająca na podejmowaniu decyzji jawnie i przy powszechnym dostępie do informacji,
4) praworządności – polegająca na opieraniu wykładni w procesie decyzyjnym o obowiązujące prawo i normy zwyczajowe,
5) prewencji - polegająca na wyprzedzającym zapobieganiu niekorzystnym zagrożeniom i sytuacjom,
6) koncentracji środków - polegająca na skupianiu środków na dokończenie rozpoczętych działań przed rozpoczęciem nowych,
7) urynkowienia – polegająca na efektywnym wykorzystaniu możliwości gospodarki rynkowej,
8) przystępności – polegająca na prowadzeniu własnej polityki informacyjnej, zrozumiałej dla społeczeństwa,
9) ochrony wartości przyrody i kultury jako środowiska życia mieszkańców – polegająca na poszanowanie kulturowych i przyrodniczych walorów środowiska oraz objęciu ich uzasadnionymi formami ochrony
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Poraj na lata 2011-2014 z perspektywą do roku 2018
<p>W ramach dokumentu omówiono główne cele ekologiczne dla gminy Poraj, do których należą:</p> <ol style="list-style-type: none">
I. Cel ekologiczny: Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska<ul style="list-style-type: none">
• Kierunek działań: System zarządzania ochroną środowiska,
II. Cel ekologiczny: Edukacja i udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska<ul style="list-style-type: none">
• Kierunek działań: Edukacja ekologiczna,
III. Cel ekologiczny: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystywanie zasobów przyrody<ul style="list-style-type: none">
• Kierunek działań: Ochrona przyrody,
• Kierunek działań: Ochrona gleb i zasobów kopalin,
IV. Cel ekologiczny: Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii<ul style="list-style-type: none">
• Kierunek działań: Racjonalizacja użytkowania wody,
• Kierunek działań: Zmniejszenie zużycia energii,
• Kierunek działań: Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości,
• Kierunek działań: Wykorzystanie energii odnawialnej,
• Kierunek działań: Ochrona przed powodzią,
V. Cel ekologiczny: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego<ul style="list-style-type: none">
• Kierunek działań: Poprawa jakości wód podziemnych oraz racjonalizacja wykorzystania tych zasobów,
• Kierunek działań: Poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
• Kierunek działań: Ochrona przed hałasem i wibracjami,
• Kierunek działań: Promieniowanie elektromagnetyczne,
• Kierunek działań: Poważne awarie,
• Kierunek działań: Ochrona klimatu. <p>Cel ekologiczny Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii wpisuje się w politykę gospodarki niskoemisyjnej oraz dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. W szczególności ważne są kierunki działań takie jak: zmniejszenie zużycia energii, wykorzystanie energii odnawialnej oraz Poprawa jakości powietrza atmosferycznego. W opracowaniu do zadań własnych w zakresie wskazanych kierunków działań wymieniono m.in.: termomodernizację budynków użyteczności publicznej, modernizację systemów ogrzewania, propagowanie i wdrażanie alternatywnych źródeł energii oraz wsparcie finansowe dla mieszkańców na inwestycje z zakresu termomodernizacji i ekologicznego ogrzewania.</p>
Projekt założeń do Planu Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Poraj

Powyższy projekt dokumentu określa przede wszystkim cele związane z umożliwieniem podejmowania decyzji w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Gminy Poraj.

W niniejszym opracowaniu zawarto ocenę stanu technicznego poszczególnych systemów energetycznych (system ciepłowniczy, elektroenergetyczny i gazowniczy), który określa poziom bezpieczeństwa energetycznego Gminy Poraj.

Sporządzony bilans potrzeb energetycznych oraz prognoza zapotrzebowania na nośniki energii dają obraz sytuacji w zakresie obecnego i przyszłego zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną oraz paliwa gazowe, co znacząco ułatwia określenie prognozy w zakresie bilansu energetycznego Gminy Poraj do roku 2020, a tym samym określić cele wynikające z Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Strategia Rozwoju Gminy Poraj na lata 2016-2025

Strategia Rozwoju Gminy Poraj na lata 2016-2025 jest dokumentem określającym słabe i mocne strony Gminy Poraj, prezentujące cele Gminy:

- Turystyczna Gmina Poraj
- Gmina Poraj z klimatem przedsiębiorczości
- Gmina Poraj bezpieczna mieszkańcom

Projekt Strategii został pozytywnie zaopiniowany przez organy zewnętrzne. Prace nad dokumentem Strategii przeprowadzono równoległe z dokumentem LPR-u. Wszelkie działania rewitalizacyjne oraz cele na lata 2016-2026 w dokumencie Strategii korespondują i są spójne z założeniami przyjętymi w LPR.

Źródło: Opracowanie własne

2 Uwarunkowania przestrzenno-środowiskowe gminy

Gmina Poraj jest zlokalizowana w północnej części województwa śląskiego, w powiecie myszkowskim. Gmina graniczy:

- od północy z gminą Olsztyn (powiat częstochowski),
- od wschodu z gminą Żarki (powiat myszkowski),
- od południa z gminami Myszków i Koziegłowy (powiat myszkowski),
- od zachodu z gminą Kamienica Polska (powiat częstochowski).

Gmina Poraj jest gminą wiejską w skład, której wchodzi osiem sołectw: Choroń, Dębowiec, Gęzyn, Jastrząb, Kuźnica Stara, Masłońskie, Poraj, Żarki-Letnisko. Powierzchnia Gminy wynosi 57 km².

Rysunek 1 Położenie Gminy Poraj na tle powiatu myszkowskiego

Źródło: www.osp.org.pl

Ze względu na położenie fizyczno-geograficzne Gmina Poraj położona jest na obszarze dwóch prowincji Wyżyny Małopolskiej i Wyżyny Śląsko-Krakowskiej. Centralna jej część należy do Obniżenia Górnej Warty, a zachodnia bardzo niewielka do mezoregionu Progu Woźnickiego. Północno-wschodnia część należąca do Wyżyny Częstochowskiej jest najwyższą częścią Gminy (Kondracki 2001). Teren Gminy ma typowo wyżynny charakter.

Wyżyna Częstochowska charakteryzująca się kopulastymi wzgórzami o różnym stopniu nachylenia stoków, od łagodnych do stosunkowo stromych tworząc pasma położone najczęściej w poprzek grzbietu Wyżyny. Wierzchołki niektórych wzgórz są zwieńczone charakterystycznymi dla Wyżyny, malowniczymi ostańcami wapiennymi, zbudowanymi z wapienie bardziej odpornych na wietrzenie. Podnóża wzgórz pokrywają zaś polodowcowe utwory piaszczyste. Najwyższe wzniesienie na terenie Gminy znajduje się na północ od miejscowości Choroń i osiąga wysokość 360 m. n.p.m.. Tutaj zachodnia krawędź Wyżyny Częstochowskiej tworzy próg tektoniczny zwany kuestą. Kuesta, będąca granicą zwartego zasięgu płyty jurajskiej, opada stromo w kierunku Wyżyny Śląskiej, wzdłuż płynącej na północny-zachód Warty, osiągając miejscami (np. w Choroni) 70 m wysokości względnej. Kuesta powstała w wyniku procesów tektonicznych w oligocenie i pierwotnie była bardziej stroma, lecz w efekcie chemicznego wietrzenia mało odpornych skał wapiennych krawędź uskołu uległa znacznemu złagodzeniu.

Na południowy-zachód od kuesty znajduje się Obniżenie Górnej Warty. Teren jest na znacznych przestrzeniach płaski, a wzniesienia niewielkie i łagodne. Środkiem Obniżenia płynie Warta. Obecnie znaczną część tego terenu zajmuje zbiornik wodny „Poraj”. Zbiornik ciągnie się od Poraja i Jastrzębia na północy (tu zbudowano główną tamę) do południowej granicy gminy i kończy się poniżej miejscowości Masłońskie.

Gmina jest położona 15 km na południe od Częstochowy oraz 10 km na wschód od trasy szybkiego ruchu Gdańsk – Łódź – Częstochowa – Katowice - Cieszyn. Dodatkowo przez teren Gminy przebiega magistrala kolejowa Warszawa- Katowice.

2.1 Środowisko naturalne i zasoby kulturowe

Lasy i grunty zadrzewione zajmują obszar 38,7% terenu Gminy. Obszary leśne na terenie Gminy Poraj administrowane są przez Nadleśnictwo Złoty Potok, a kompleksy koncentrują się na obrzeżach Gminy komponując się z istniejącym zagospodarowaniem terenu. Lasy w Gminie pełnią ważną funkcję ekologiczną i gospodarczą oraz podnoszą atrakcyjność turystyczną regionu. Większe kompleksy leśne tworzą powiązania przyrodnicze z gminami sąsiadującymi. Skupiają się głównie w zachodniej, północno-wschodniej i południowo-zachodniej części Gminy.

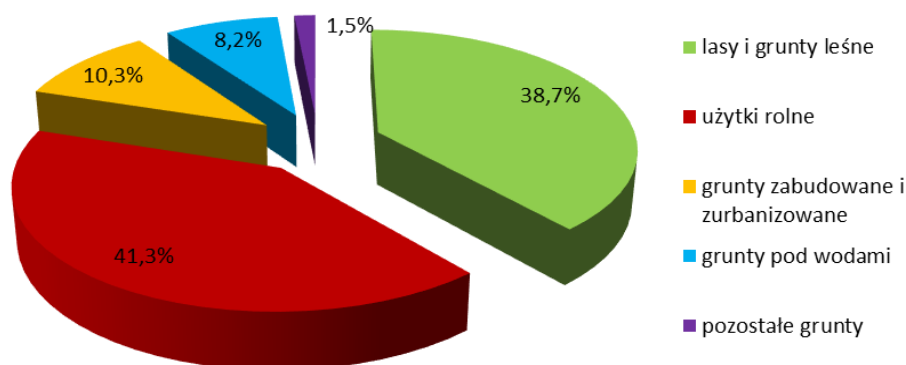
Teren Gminy Poraj posiada dobrze rozbudowaną sieć hydrograficzną. Przez Gminę przepływa rzeka Warta – prawobrzeżny dopływ Odry. Przepływają również rzeki Złoty Stok i Czarka, będące lewobrzeżnymi dopływami Warty, natomiast prawobrzeżnym dopływem jest potok również o nazwie Czarka przepływający przez miejscowość Żarki-Letnisko.

Na Warcie w 764 km biegu rzeki zlokalizowany jest sztuczny zbiornik zaporowy o nazwie "Poraj", zasilany jest przez potoki Boży Stok i Ordonka. Zbiornik zaporowy w Poraju pełni funkcję przeciwpowodziową – redukuje fale powodziowe chroniąc tereny poniżej zbiornika oraz zapewnia nienaruszalny przepływ poniżej zbiornika w ilości 0,55 m³/s, ponadto pełni funkcje wypoczynkowo-rekreacyjne (ośrodek sportów wodnych).

W granicach Gminy Poraj nie występują parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, Obszary Natura 2000 oraz użytki ekologiczne. Pomimo tego środowisko przyrodnicze Gminy charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem. Na terenie Gminy Poraj dotychczas ustanowiono jedynie jeden pomnik przyrody. Aleja Lipowa w Choroniu uzyskała statut pomnika przyrody zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Częstochowskiego nr 4/96 z dnia 6 lutego 1996r. Zgodnie z tym rozporządzeniem za pomnik przyrody uznano aleję wraz z 29 lipami szeroko oraz drobnolistnymi.

Ponadto na terenie Gminy znajdują się dwa obiekty wpisane do rejestru zabytków. Należą do nich: ogród otaczający niegdyś budynek dworu w Choroniu oraz kościół parafialny pod wezwaniem Świętego Jana Chrzciciela w Choroni (Rejestr zabytków województwa śląskiego, stan na 31.12.2014 r.).

Powierzchnia Gminy wynosi 57 km², z czego 38,7% stanowią lasy i grunty leśne 41,3% to użytki rolne, zaś 10,3% to grunty zabudowane i zurbanizowane, 8,2% grunty pod wodami, 1,5% pozostałe grunty (nieużytki i tereny różne).

Rysunek 2 Struktura użytkowania terenów
Źródło: opracowanie własne

3 Diagnoza stanu obecnego w Gminie Poraj

Diagnoza bieżącej sytuacji w Gminie Poraj ma na celu określić jednoznaczność i trafność delimitacji wskazanego w toku dalszych prac obszaru zdegradowanego. Powinna zdefiniować zdiagnozowane problemy, obejmować łącznie sferę społeczną, przestrzenną, gospodarczą, środowiskową oraz kulturową. Szerokie rozpoznanie i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych jest gwarantem sukcesu przygotowania odpowiednich i świadomie zaplanowanych projektów, daje szansę ich powodzenia w ujęciu kompleksowym i gwarantuje szerokie oddziaływanie na każdą ze stref.

Celem Diagnozy jest przedstawienie w ujęciu syntetycznym charakterystyki aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Poraj. Obejmuje również przedstawienie sytuacji Gminy na tle województwa śląskiego oraz kraju, a także wskazuje podstawowe tendencje w rozwoju poszczególnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego uwzględniające uwarunkowania przestrzenne w obrębie sołectw. Analiza aktualnego stanu Gminy pozwala w następstwie na ocenę słabych i mocnych stron Gminy Poraj, szans i zagrożeń. W dalszej kolejności pozwoli to na wskazanie kierunków rozwoju i celów, które Gmina będzie starała się osiągnąć.

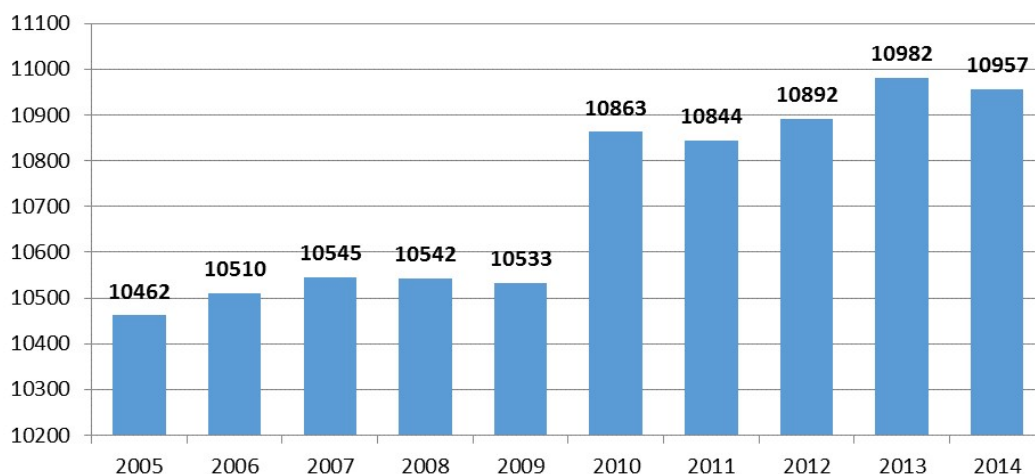
Diagnoza została zrealizowana w następujących obszarach:

- strefa społeczna,
- położenie, ład przestrzenny i środowisko naturalne,
- strefa gospodarcza,
- infrastruktura techniczna.

3.1 Uwarunkowania społeczne

Struktura demograficzna

Na koniec roku 2014 Gminę Poraj zamieszkiwało łącznie 10 957 osób. Z tego mężczyźni stanowili 5 298 osób, a kobiety 5 659 osób. Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia notuje się ogólny wzrost liczby mieszkańców na terenie Gminy Poraj z niewielkimi wahaniami spadkowymi. W porównaniu z rokiem 2005, liczba ludności w 2014 roku wzrosła aż o 495 osób. Największy wzrost liczby mieszkańców w latach 2005-2014 odnotowano w miejscowości Żarki Letnisko (wzrost o 180 osób), największy zaś spadek liczby mieszkańców miał miejsce w miejscowości Gęzyn i Masłońskie. Z każdym rokiem w Gminie Poraj zmniejsza się jednak odsetek liczby mieszkańców z zameldowaniem czasowym.

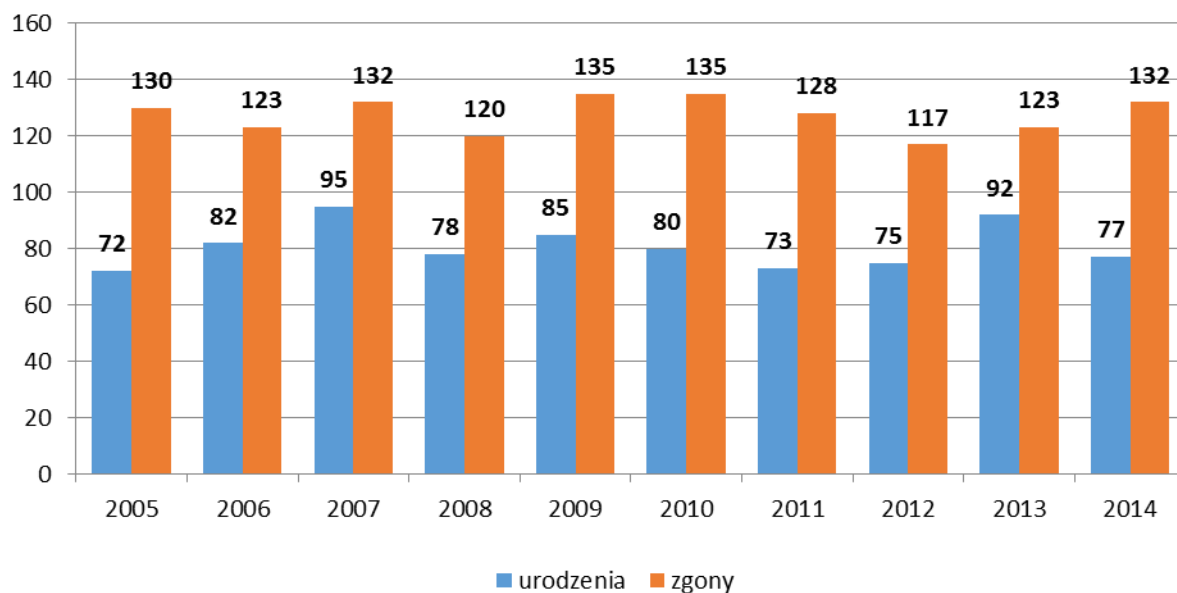
Rysunek 3 Liczba ludności Gminy Poraj wg zameldowania stałego w latach 2005-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 2 Liczba ludności Gminy Poraj wg zameldowania stałego i czasowego w latach 2005-2014

Rok	Łączna liczba ludności	Liczba ludności wg zameldowania stałego	Liczba ludności wg zameldowania czasowego	Odsetek liczby osób z zameldowaniem czasowym w ogólnej liczbie mieszkańców
2005	10819	10462	357	3,3
2006	10860	10510	350	3,2
2007	10910	10545	365	3,3
2008	10937	10542	395	3,6
2009	10948	10533	415	3,8
2010	10976	10863	113	1,0
2011	10985	10844	141	1,3
2012	11022	10892	130	1,2
2013	11076	10982	94	0,8
2014	11029	10957	72	0,7

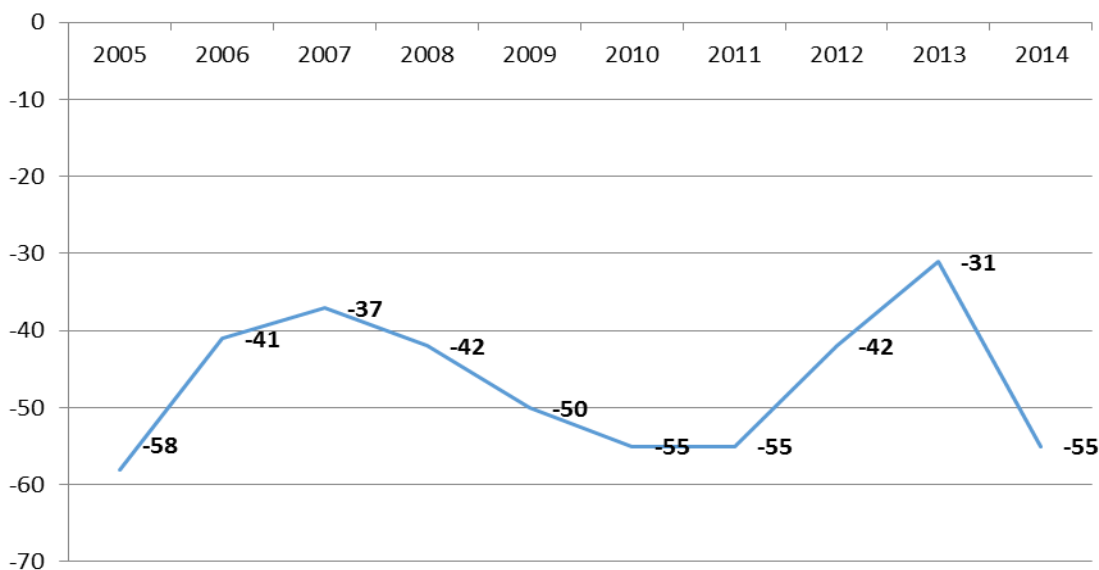
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz danych UG

Na liczbę ludności w Gminie Poraj ma wpływ zarówno przyrost naturalny jak i saldo migracji mieszkańców. W latach 2005-2014 w Gminie odnotowuje się ujemny przyrost naturalny mieszkańców (ubytok naturalny), co oznacza, iż corocznie liczba zgonów przekracza liczbę urodzeń.

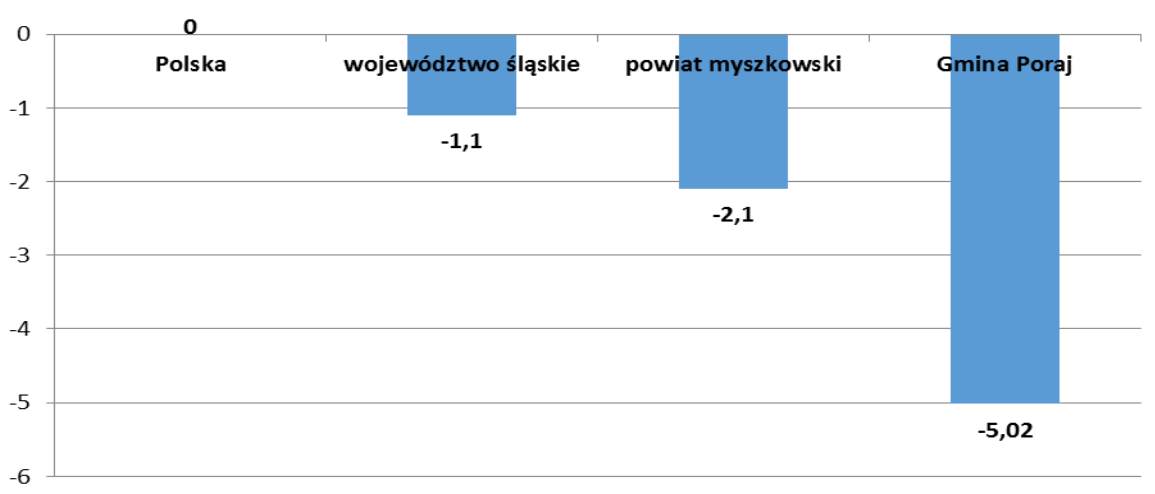
Rysunek 4 Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Poraj w latach 2005-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 5 Przyrost naturalny w Gminie Poraj w latach 2005-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

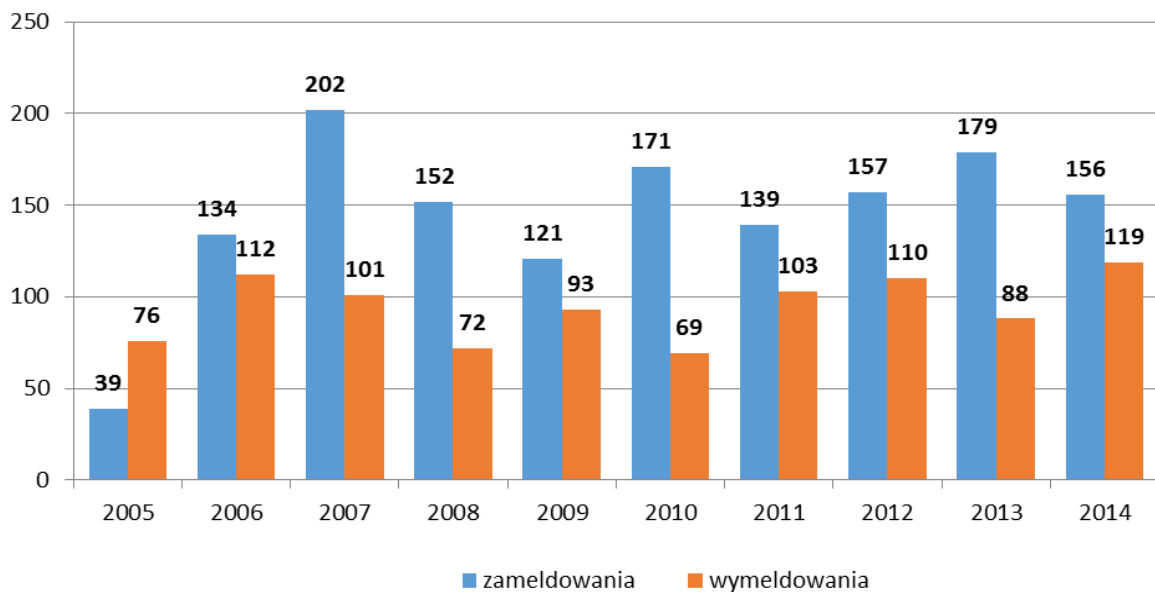
Na tle kraju, województwa i powiatu Gmina Poraj charakteryzuje się bardzo dużym ujemnym przyrostem naturalnym na 1000 mieszkańców, skutkiem tego negatywnego zjawiska będzie coraz szybsze starzenie się społeczeństwa Gminy.

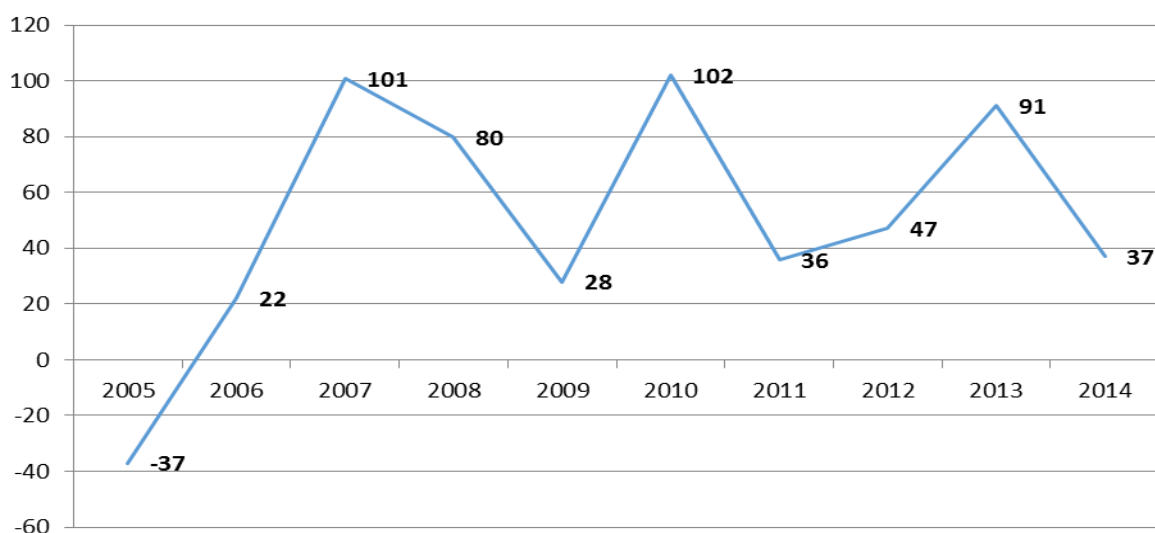
Rysunek 6 Przyrost naturalny na 1000 osób dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wzrost liczby mieszkańców (przyrost rzeczywisty) ma jednak wpływ dodatnie saldo migracji utrzymujące się od roku 2006. Powyższe dane jednoznacznie wskazują, iż Gmina Poraj jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. W każdym z przedstawianych lat więcej osób napływało do Gminy z zewnątrz, niż decydowało się na emigrację poza jej granice. Należy podkreślić, iż powyższe dane obrazują jedynie migracje rejestrowane, czyli nie uwzględniają osób zamieszkałych na terenie Gminy bez dokonania obowiązku meldunkowego (pobyt czasowy, sezonowy) oraz nie uwzględniają osób niezamieszkujących Gminy m.in. z powodu wyjazdów zarobkowych.

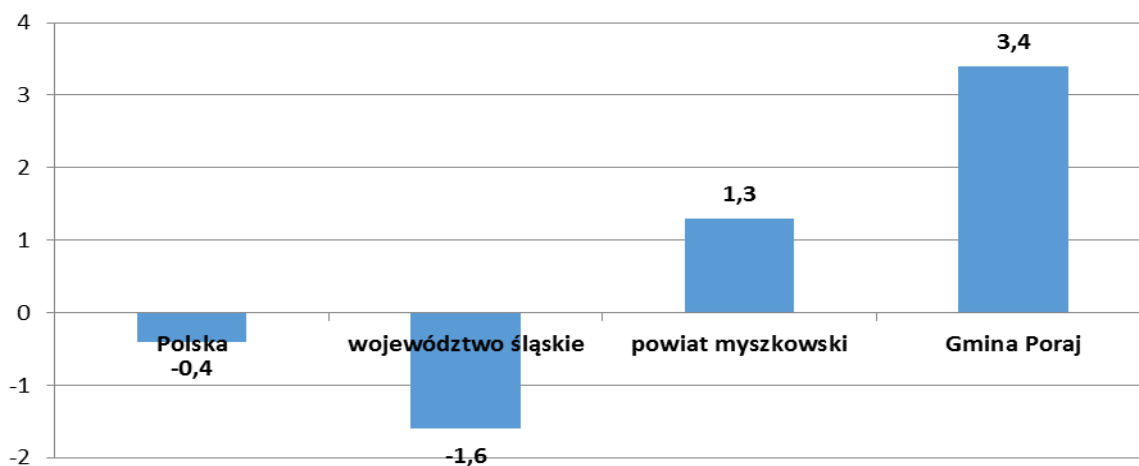

Rysunek 7 Liczba zameldowań i wymeldowań w Gminie Poraj w latach 2005-2014
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 8 Saldo migracji w Gminie Poraj w latach 2005-2014
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

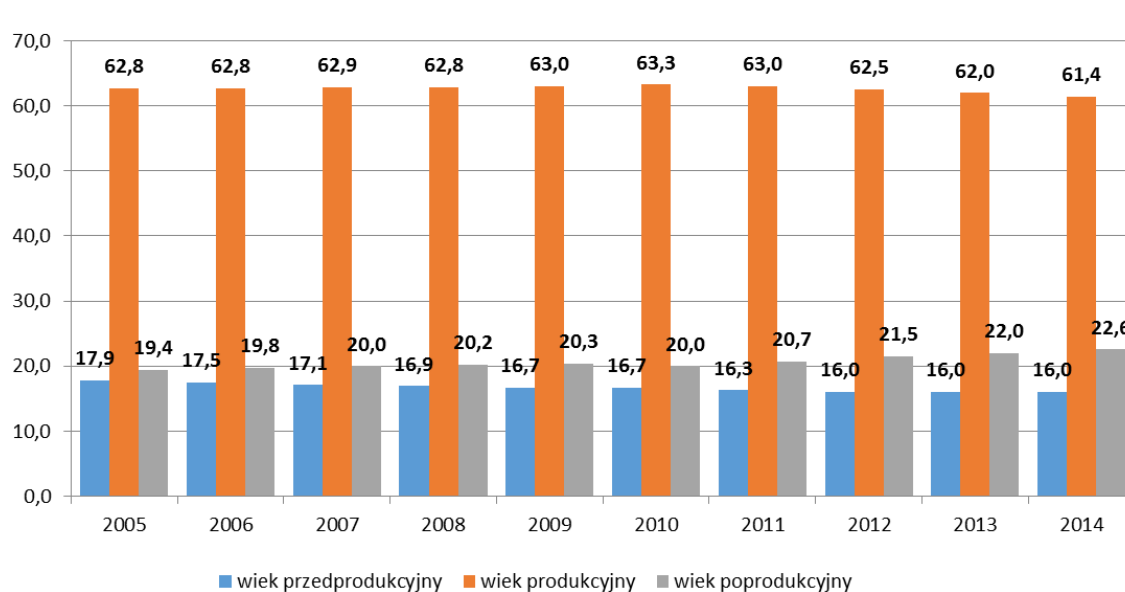
Na tle kraju, województwa i powiatu Gmina Poraj charakteryzuje się bardzo wysokim dodatnim saldem migracji na 1000 mieszkańców. Jest to kolejnym dowodem, iż Gmina Poraj jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania, a ludność chętnie osiedla się na terenie Gminy. Wpływ na to niewątpliwie ma dogodne położenie w niewielkiej odległości od Częstochowy oraz od trasy szybkiego ruchu, która ułatwia połączenie z północną i południową częścią kraju. Inną przyczyną dodatniego salda migracji w Gminie są walory przyrodnicze.

Rysunek 9 Saldo migracji na 1000 osób dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku

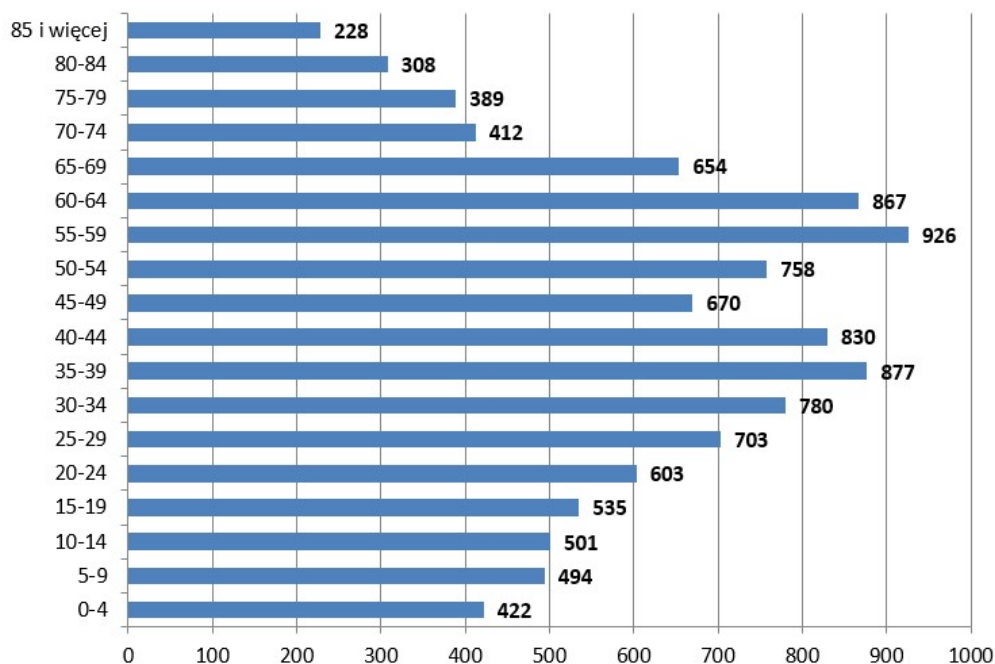
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie procentowego udziału poszczególnych grup ekonomicznych wśród mieszkańców Gminy w latach 2005-2014 można zaobserwować tendencję wzrostową w grupie osób w wieku poprodukcyjnym oraz sukcesywny spadek procentowego udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Obserwowane zjawisko świadczy o starzeniu się społeczeństwa Gminy Poraj. Potwierdzeniem obserwowanego zjawiska starzenia się społeczeństwa jest również liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych, najliczniejsze są grupy wiekowe 55-59 oraz 60-64.

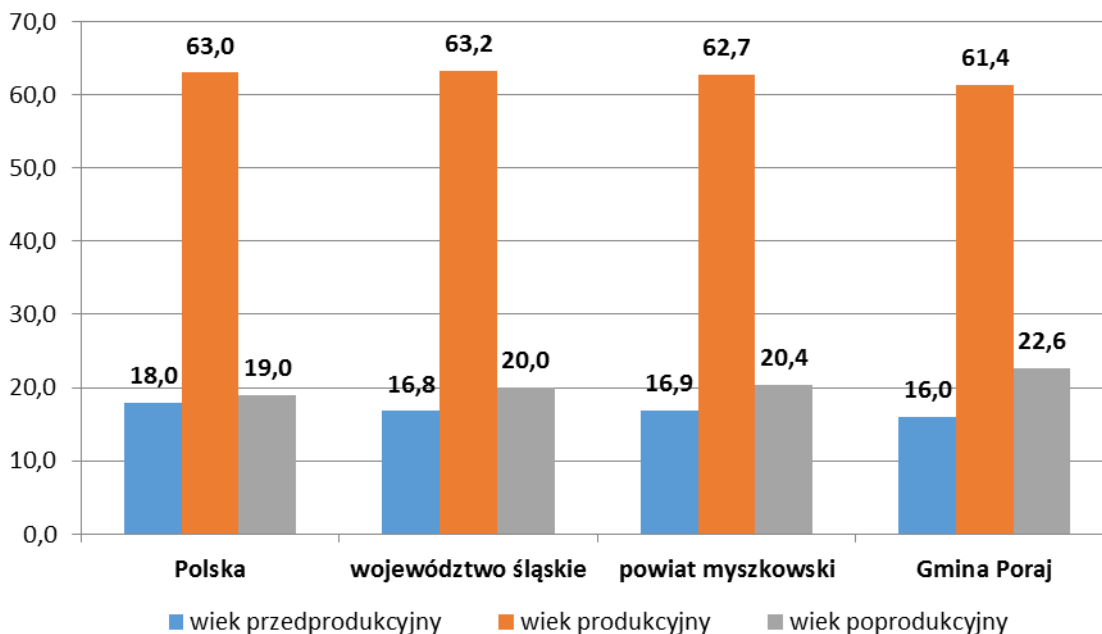
Rysunek 10 Podział ludności w Gminie Poraj według grup ekonomicznych w latach 2005- 2014 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 11 Struktura ludności według grup wiekowych w Gminie Poraj- rok 2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W porównaniu z sytuacją w kraju, województwie śląskim i powiecie myszkowskim średni udział grupy osób w wieku przedprodukcyjnym był niższy na terenie Gminy Poraj, również odsetek osób w wieku produkcyjnym był niższy. Taka sytuacja przyczyniła się z kolei do wyższego procentowego udziału grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Taka sytuacja świadczy o wyższej średniej wieku mieszkańców w Gminie niż w kraju, województwie czy też powiecie.

Rysunek 12 Podział ludności według grup ekonomicznych dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku (%)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szczegółowe informacje nt uwarunkowań społecznych dla sołectw Gminy Poraj przedstawia poniższa tabela:

Tabela 3 Struktura ludności według grup wiekowych w Gminie Poraj- szczegółowa wg miejscowości

Sołectwo:	Choroń		Dębowiec		Gęczyn		Jastrząb		Kuźnica Stara		Masłońskie		Poraj		Żarki-Letnisko	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba mieszkańców																
Liczba ogółem	632	595	28	26	169	169	689	636	185	142	308	301	2302	2054	1287	1239
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	95	95	5	1	19	29	94	97	32	13	29	38	286	335	164	181
Liczba osób w wieku produkcyjnym	392	435	16	19	97	117	401	455	68	108	193	221	1379	1458	759	873
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	169	82	7	6	55	27	210	98	64	25	102	48	706	317	388	209

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Poraj

Wg powyższego zestawienia, najludniejszym sołectwem w Gminie Poraj jest sołectwo Poraj, a w dalszej kolejności - Żarki Letnisko, Jastrząb i Choroń.

Edukacja

System edukacji na terenie Gminy Poraj składa się z jedenastu jednostek oświatowych.

W ich skład wchodzi:

- Gimnazjum im. Kazimierza Górskiego w Poraju,
- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Żarkach Letnisko.

Do szkół podstawowych należą:

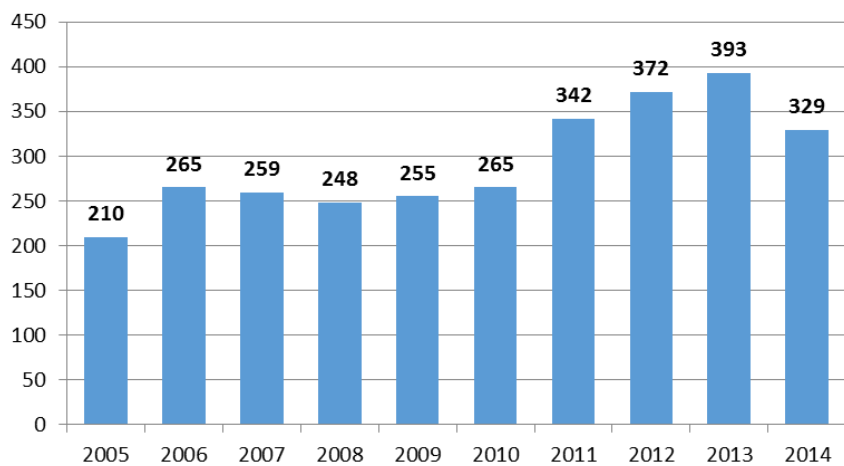
- Szkoła Podstawowa im. kpt. Leonida Teligi w Poraju,
- Szkoła Podstawowa im. Pokoju w Żarkach Letnisko,
- Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Wielkiego w Jastrzębiu,
- Szkoła Podstawowa im. Dywizji J.H. Dąbrowskiego w Kuźnicy Starej,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Choroniu,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Masłońskim.

Uzupełnieniem systemu edukacji na terenie Gminy Poraj są:

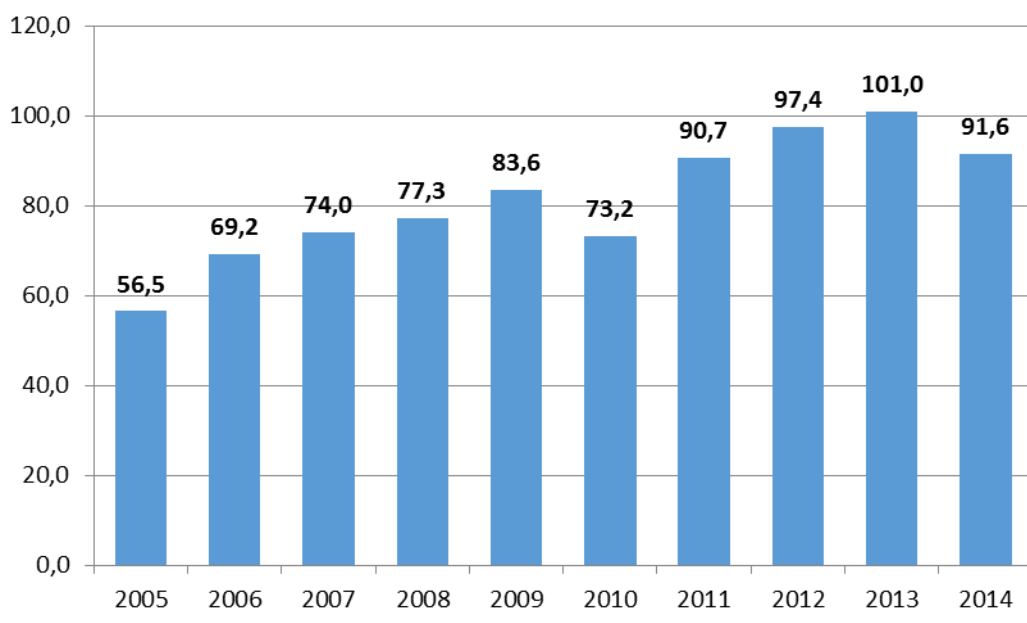
- Samorządowe Przedszkole Publiczne w Poraju „Leśne Skrzaty”,
- Samorządowe Przedszkole Publiczne w Żarkach Letnisko oraz jeden Żłobek Gminny w Żarkach Letnisku.

Na koniec roku 2014 do przedszkoli na terenie Gminy uczęszczało 329 dzieci co stanowi, iż ponad 91% dzieci w wieku 3-6 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym. Odsetek ten od 2005 roku ma tendencję wzrastającą z niewielkimi spadkami. Sytuacja ta świadczy, iż rodzice coraz chętniej zapisują dzieci do przedszkoli. Taka sytuacja jest możliwa dzięki wystarczającej ilości miejsc zapewnionych w przedszkolach, a także z faktu, iż młode mamy coraz częściej decydują się na powrót do pracy, a dochody pozwalają im na umieszczanie dzieci w przedszkolach.

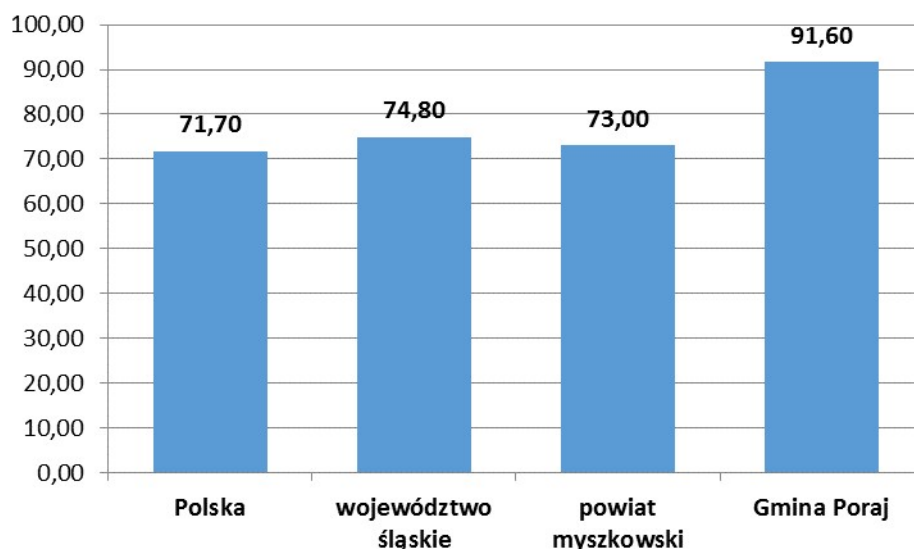

Rysunek 13 Dzieci w wieku 3-6 lat objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2005-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

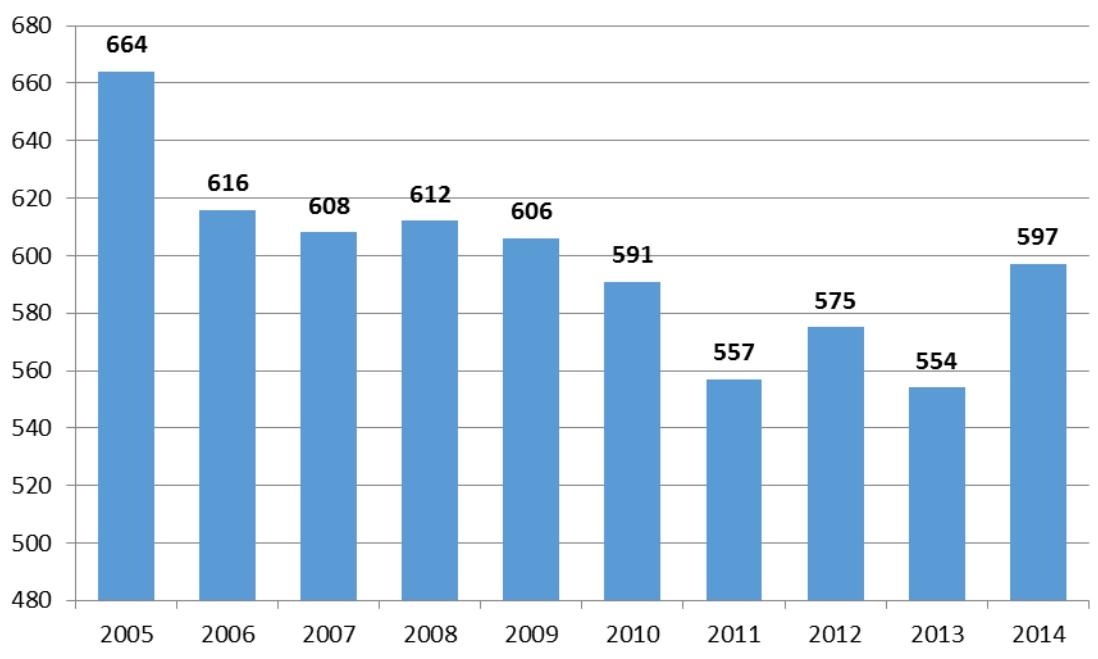
Rysunek 14 Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2005-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Poraj jest o wiele wyższy niż w kraju, województwie i powiecie.

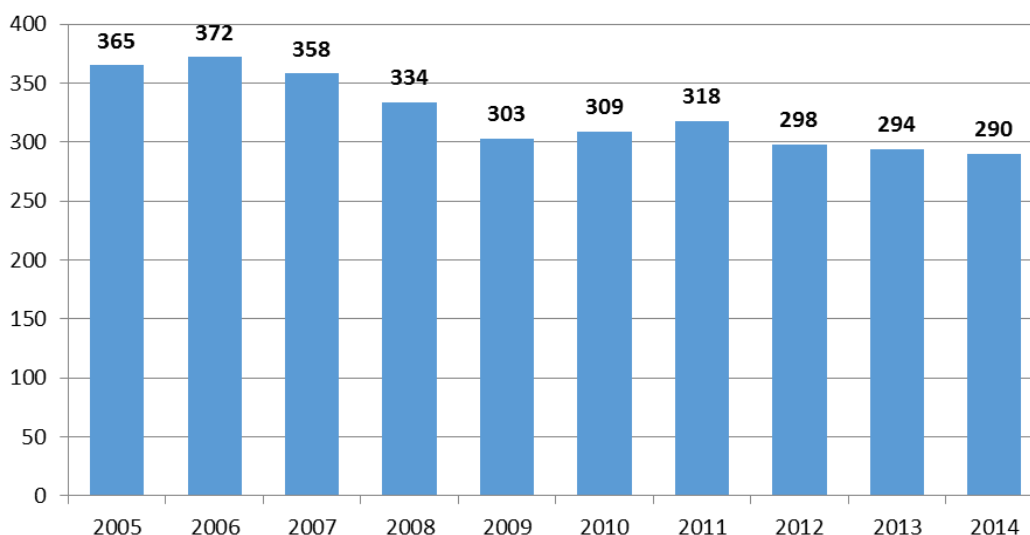

Rysunek 15 Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku (%)
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wraz ze spadkiem przyrostu naturalnego i zmniejszającą się z roku na rok liczbą urodzeń oraz liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym, spada także liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.

Rysunek 16 Uczniowie szkół podstawowych w Gminie Poraj w latach 2005-2014
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

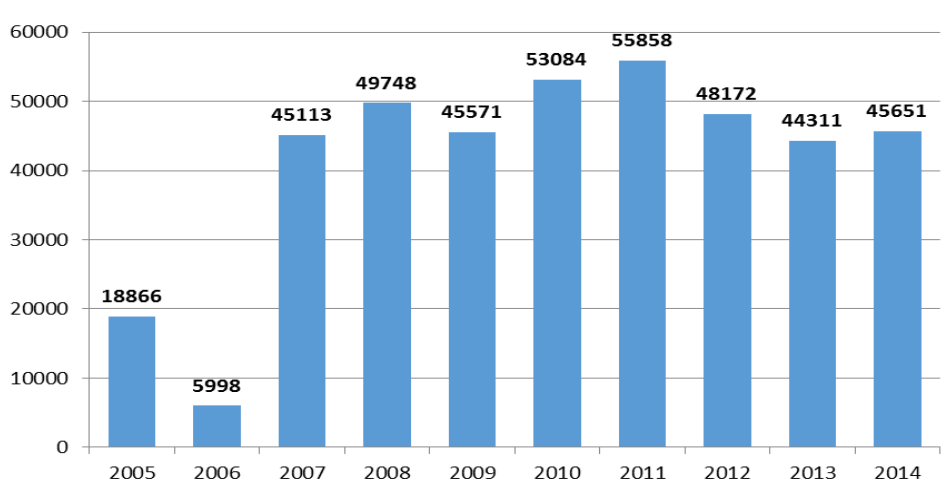
Rysunek 17 Uczniowie szkół gimnazjalnych w Gminie Poraj w latach 2005-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem jest fakt, iż na terenie Gminy Poraj działa czynnie tylko 1 żłobek na terenie sołectwa Żarki Letnisko, zaś największy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym znajduje się w centrum Poraja, co skutkuje koniecznością dowozu dzieci do żłobka na terenie Gminy Poraj lub poza jej obszarem geograficznym. Podobna sytuacja dotyczy szkół. Sytuację pogarsza słaba linia połączeń komunikacyjnych, co zostanie omówione w dalszej części opracowania.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

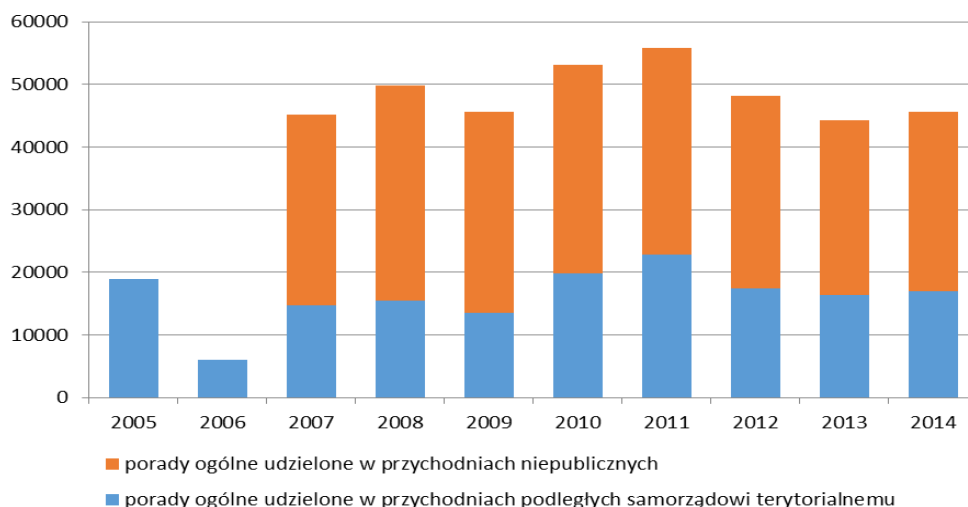
W Gminie Poraj dobrze rozwinięty jest system opieki zdrowotnej. Działa jeden Gminny Ośrodek Zdrowia w Poraju oraz dwa Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej „MEDICOR” w Żarkach Letnisko i Poraju. Dodatkowo działa szereg aptek.

Liczba porad podstawowej opieki zdrowotnej świadczonej przez przychodnie w Gminie w latach 2005-2014 ulegała dużym wahaniam z roku na rok. Można jednak zauważyć znaczny wzrost udzielanych porad od momentu rozpoczęcia działalności niepublicznych przychodni. Znaczny wzrost świadczy o częstszym korzystaniu z usług medycznych w lokalnych przychodniach znajdujących się na terenie Gminy, a przede wszystkim w przychodniach niepublicznych, które w znacznym stopniu przewyższają porady udzielane w przychodni samorządowej.

Rysunek 18 Porady podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Poraj w latach 2005-2014

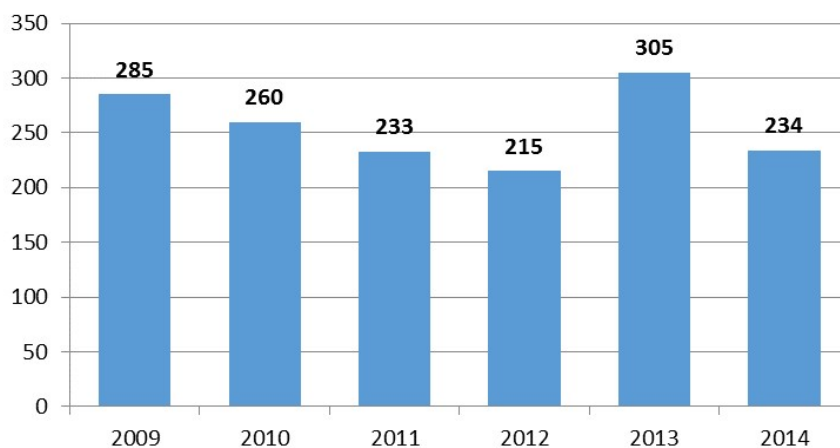
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 19 Porady podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Poraj według rodzaju przychodni w latach 2005-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

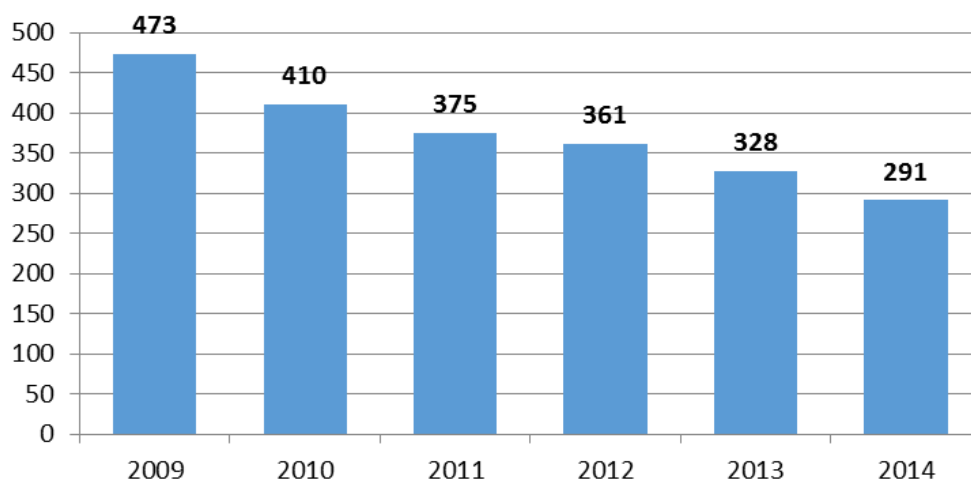
Zadania Gminy w zakresie pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju. W 2014 roku z pomocy społecznej korzystały 234 rodziny. Do 2012 roku liczba rodzin spadała z roku na rok. Znaczny wzrost nastąpił w roku 2013. Ponowny znaczny spadek miał miejsce w 2014 roku.

Rysunek 20 Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej w Gminie Poraj w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z każdym rokiem spada również liczba rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego. Przyczyną takiej sytuacji jest zmniejszająca się liczba urodzeń oraz wzrost dochodów mieszkańców.

Rysunek 21 Liczba rodzin korzystająca z zasiłku rodzinnego w Gminie Poraj w latach 2009-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 4 Formy udzielanej pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju w roku 2016

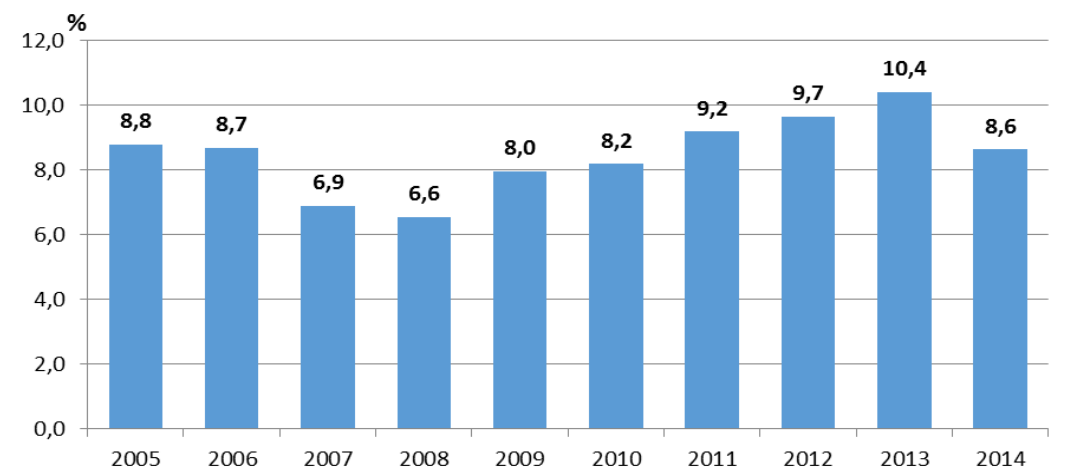
Sołectwo:	Choroń		Dębowiec		Gęzyn		Jastrząb		Kućnica Stara		Masłońskie		Poraj		Żarki-Letnisko	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba ludności:	632	595	28	26	169	169	689	636	185	142	308	301	2302	2054	1287	1239
Suma:	1227		54		338		1325		327		609		4356		2526	
Ogółem korzystających z pomocy społecznej: 333 osoby																
Zasiłki stałe	6	-	-	6	4	-	-	6	25	12	-	-	-	-	-	-
Zasiłki okresowe	7	-	-	3	2	-	-	3	18	8	-	-	-	-	-	-
Zasiłki celowe	14	-	-	11	8	-	-	9	46	24	-	-	-	-	-	-
Usługi opiekuńcze	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Schronienie	1	-	-	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Praca socjalna	2	-	-	2	1	-	-	1	7	5	-	-	-	-	-	-
Posiłek	18	1	-	2	14	3	2	36	14	-	-	-	-	-	-	-
Razem:	48	1	25	29	6	21	138	65								
Procentowo:	3,91%	1,85%	7,40%	2,19%	1,83%	3,45%	3,17%	2,57%								

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z tabeli wynika, że największy odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje Gęzyn, Choroń, Masłońskie, Poraj oraz Żarki Letnisko

Bezrobocie

Negatywnym zjawiskiem występującym na terenie Gminy jest stosunkowo wysoki odsetek osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym. Bezrobocie od 2008 do 2013 roku znacznie wzrastało. Dopiero w roku 2014 bezrobocie nieznacznie spadło. Pomimo wzrostu w ostatnich latach liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy, stopa bezrobocia nie spadała.

Rysunek 22 Procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w Gminie Poraj w latach 2005-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szczegółową sytuację w obrębie Gminy Poraj wg sołectw przedstawia poniższa tabela:

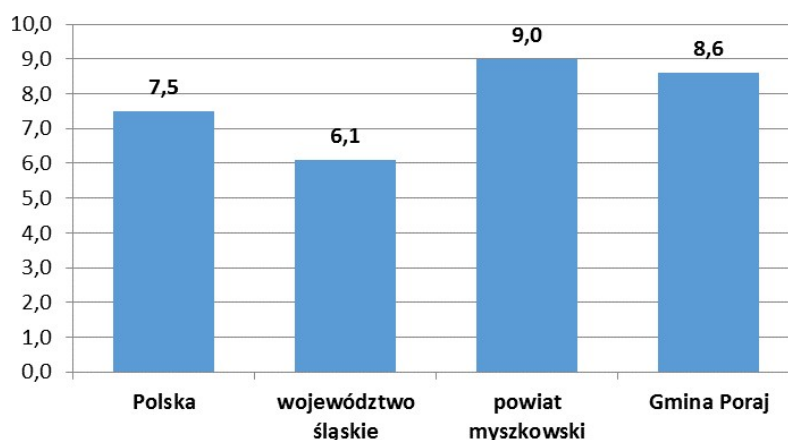
Tabela 5 Procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w Gminie Poraj wg sołectw

Sołectwo:	Choroń		Dębowiec		Gęzyn		Jastrząb		Kuznica Stara		Masłońskie		Poraj		Żarki-Letnisko	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba ludności:	632	595	28	26	169	169	689	636	185	142	308	301	2302	2054	1287	1239
Suma:	1227		54		338		1325		327		609		4356		2526	
Osoby bezrobotne ogółem:	404 na 10762 osób w Gminie Poraj ogółem															
W tym osoby długotrwale bezrobotne	28		1		6		22		1		19		75		51	
Odszetek:	2,28%		1,85%		1,78%		1,66%		0,31%		3,12%		1,72%		2,02%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Poraj

Wg powyższego największy odsetek ludności pozostający długotrwale bezrobotny zamieszkuje sołectwo Choroń oraz Masłońskie.

W Gminie Poraj stopa bezrobocia w porównaniu z powiatem myszkowskim jest nieznacznie niższa, jednak porównując ją z bezrobociem na poziomie województwa i kraju jest wyższe w Gminie (ryc. 25).

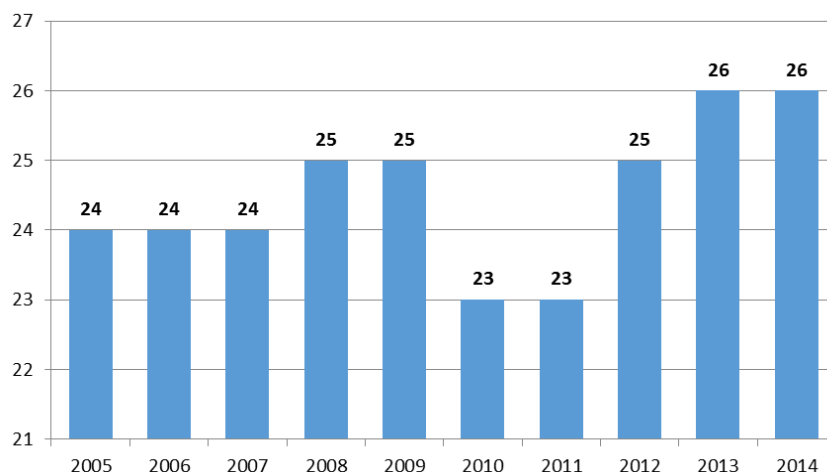
Rysunek 23 Procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mobilizacja społeczna

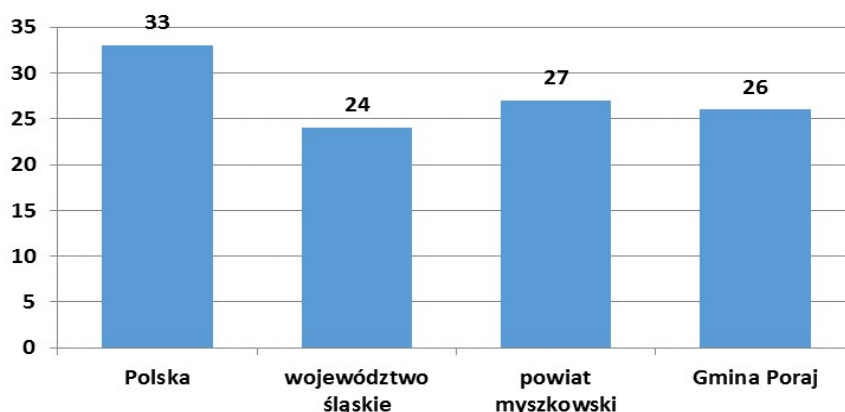
Na terenie Gminy Poraj działają liczne fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne.. Do działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na terenie Gminy Poraj zaliczają się:

- Zarząd Oddziału Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Poraju,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Choroni, w
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gęzynie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jastrzębiu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kuźnicy Starej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Poraju,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Żarkach Letnisku,
- Towarzystwo Przyjaciół Żarek Letniska im. Hrabiny Stefanii Raczyńskiej,
- Ludowy Klub Sportowy „Polonia” Poraj,
- Porajskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej i Sportu w Poraju,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „ASPERA”,
- Stowarzyszenie Miłośników Twórczości Janusza Gniatkowskiego „Apasjonata”,
- Polski Związek Wędkarski w Poraju,
- Związek Kombatantów RP,
- Polski Związek Niewidomych w Poraju,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Masłońskie,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum im. Kazimierza Górskiego w Poraju,
- Związek Żołnierzy Wojska Polskiego,
- 23 Drużyna Harcerska Parasol w Poraju,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów RP koła terenowe w Poraju, Jastrzębiu i Żarkach Letnisko
- Dom Pomocy Społecznej Dla Dorosłych im. św. Brata Alberta prowadzony przez Zgromadzenie SS. Albertynek w Poraju,
- Stowarzyszenie „Marina Poraj”,
- Częstochowski Okręgowy Związek Żeglarski,
- Yacht Club Polski „Częstochowa”,
- Klub Żeglarski „Korsarz”,
- Stowarzyszenie Yacht Club „Zefir – Drakkar”,
- Związek Pszczelarski Koło w Choroni i Poraju
- Klub Globtrotera „Siedmiomilowe buty” w Poraju.

Liczba działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Gminie zmieniała się nieznacznie w latach 2005-2014, naprzemiennie wzrastając i malejąc. Na tle kraju ich liczba jest niższa w Gminie, na porównywalnym poziomie na tle województwa i powiatu.

Rysunek 24 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Poraj w latach 2005-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 25 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 6 Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Poraj wg sołectw

Sołectwo:	Choroń		Dębowiec		Gęzyn		Jastrząb		Kuźnica Stara		Masłońskie		Poraj		Żarki-Letnisko	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba ludności:	632	595	28	26	169	169	689	636	185	142	308	301	2302	2054	1287	1239
Suma:	1227		54		338		1325		327		609		4356		2526	
Liczba organizacji pozarządowych	3		0		1		6		1		1		15		2	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

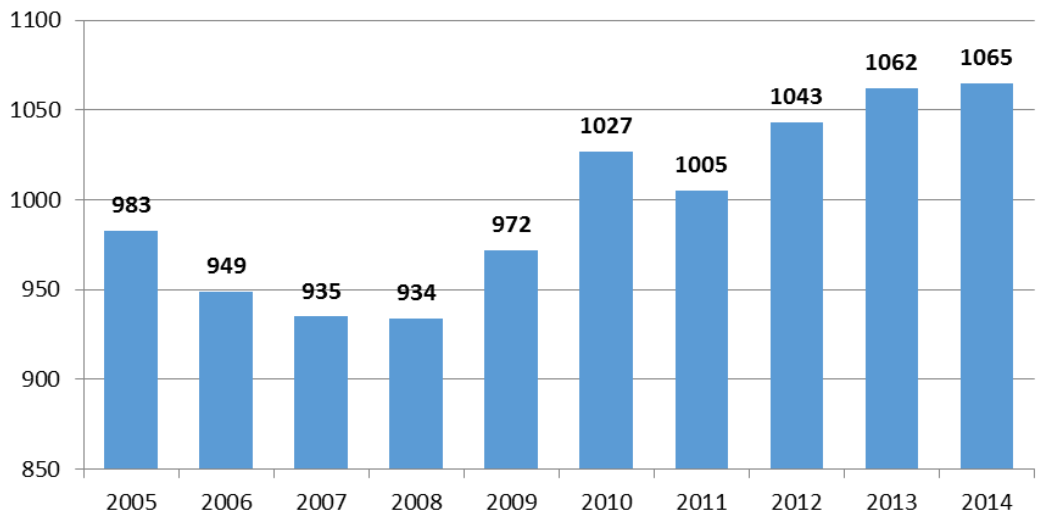
Wg powyższego zestawienia, najwięcej organizacji pozarządowych znajduje się na terenie centrum Poraja oraz w sołectwie Jastrząb.

3.2 Uwarunkowania gospodarcze

Lokalny sektor gospodarczy

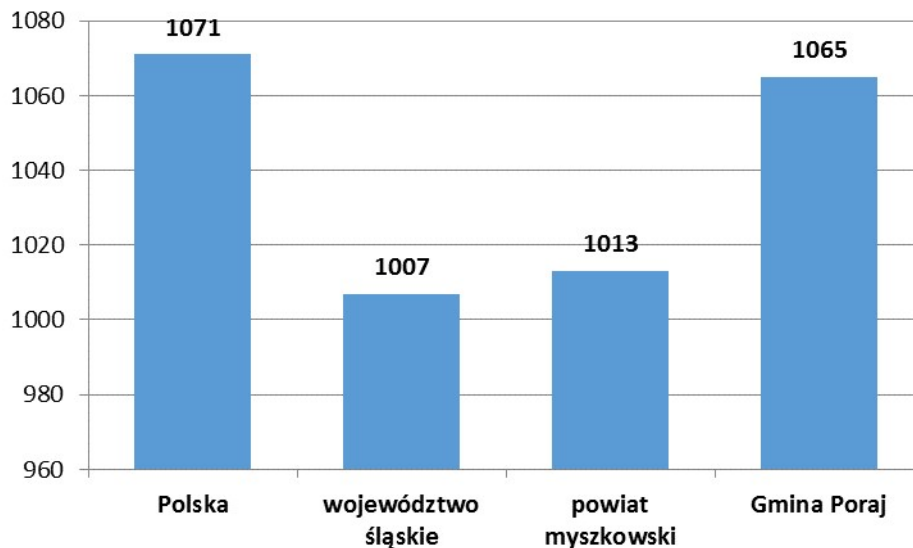
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w okresie lat 2005-2008 spadała z roku na rok, zaś od roku 2009 systematycznie wzrasta z niewielkim wahaniem spadkowym w 2011 roku. Liczba podmiotów zarejestrowanych w Gminie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku była na podobnym poziomie jak w całym kraju, jednak o wiele wyższa niż w całym województwie i powiecie.

Rysunek 26 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w Gminie Poraj w latach 2005-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 27 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myśkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mieszkańcy Gminy Poraj zatrudnienie znajdują przede wszystkim w zlokalizowanych na terenie Gminy i w gminach sąsiednich podmiotach prowadzących działalność handlową. Rośnie znaczenie budownictwa i przetwórstwa przemysłowego. Na terenie Gminy Poraj łącznie w 2014 roku funkcjonowało 1167 podmiotów gospodarczych, największa ich liczba należała do sektora G (handel hurtowy i detaliczny). Wśród podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, jest ich 1110. Dodatkowo w Gminie działa 48 małych przedsiębiorstw zatrudniających do 49 osób, 7 przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 osób oraz 2 przedsiębiorstwa zatrudniające od 250 do 999 osób.

Tabela 7 Liczba podmiotów działających na terenie Gminy Poraj z podziałem na kategorie PKD

Sekcja	Opis	Liczba podmiotów
A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	14
B	Górnictwo i wydobywanie	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	191
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	14
F	Budownictwo	139
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	347
H	Transport i gospodarka magazynowa	70
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	46
J	Informacja i komunikacja	21
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	33
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	18
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	76
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	32
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7
P	Edukacja	28
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	56
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12
S, T i U	Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do największych pracodawców zaliczamy:

- a) Biedronka,
- b) Delikatesy Centrum,
- c) Cognor S.A.
- d) Złomotex,
- e) Z.P.U. "CHEMEKS" Sp. z o. o.,
- f) GALTEX S.A.,
- g) Złomrex Metal Sp. z o.o.,
- h) PUH DROGPOL Sp. z o.o.,
- i) PZPHE ELTOM Sp. z o.o.,
- j) "ANCORA COLLECTION" Wiesława Ciępka i Andrzej Ciępka S.C.

Szczegółową sytuację w obrębie Gminy Poraj wg sołectw przedstawia poniższa tabela:

Tabela 8 Udział zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie osób w Gminie Poraj wg sołectw

Sołectwo:	Choroń		Dębowiec		Gęzyn		Jastrząb		Kuźnica Stara		Masłońskie		Poraj		Żarki-Letnisko	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba ludności:	632	595	28	26	169	169	689	636	185	142	308	301	2302	2054	1287	1239
Suma:	1227		54		338		1325		327		609		4356		2526	
Liczba podmiotów gospodarczych	60		0		11		72		18		36		349		202	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Poraj

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych znajduje się w centrum Poraj oraz sołectwa Żarki Letnisko.

Pomimo dużej ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w niektórych sołectwach zauważyć można ograniczony dostęp do usług i handlu. Zjawisko to związane jest zarówno z sezonowością działalności oraz faktem, iż duża część przedsiębiorców nie prowadzi działalności na terenie gminy, ma jedynie zarejestrowaną działalność. Występowanie tego zjawiska ma głównie miejsce na terenie sołectw gdzie poza sezonem letnim część działalności jest zawieszana, są to: Jastrząb, Kuźnica Stara oraz Dębowiec.

Rolnictwo

Tereny rolnicze zajmują 41,3% powierzchni Gminy. Występujące w Gminie gleby są mocno zróżnicowane pod względem stosunków wilgotnościowych. W części wyżynnej przeważają gleby okresowo suche, natomiast w części równinnej gleby właściwym i nadmiernym uwilgoceniem.

Na obszarze Gminy występują m.in. rędziny wykształcone na wierzchołkach wzgórz, gleby brunatne właściwe na utworach piaszczysto-gliniastych, gleby bielcowe rozwinięte na ubogich piaskach, a także wykształcone żyzne mady na utworach akumulacji rzecznej oraz gleby bagienne i torfowe na terenach charakteryzujących się wysokim poziomem wód gruntowych.

Przeważającą część gleb (około 80%) na terenie Gminy Poraj stanowią kompleksy o najwyższej i średniej wartości dla produkcji rolnej. Pozostały obszar zajmują gleby o wysokiej i średniej jakości. Około 60% ogólnej powierzchni gruntów ornych pokrywają gleby klas II-IVb. Największy powierzchniowo kompleks gleb najlepszych II-IIIb klas bonitacyjnych gruntów ornych występuje w południowej części Gminy.

Warunki glebowe pozwalają na rozwój rolnictwa. Na chwilę obecną na terenie Gminy Poraj funkcjonuje łącznie 796 gospodarstw rolnych. Wśród gospodarstw przeważają gospodarstwa małe do 5 ha powierzchni. W grupie tej dominują najmniejsze gospodarstwa rolne o powierzchni 1-2 ha. Największe gospodarstwa zalicza się do grupy o powierzchni 15-20 ha. Całkowity brak w Gminie gospodarstw dużych przekraczających 20 ha.

Tabela 9 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych na terenie Gminy Poraj

Grupa	Powierzchnia w ha	Ilość gospodarstw	%
A	1-2	481	60,43
	2-5	297	37,31
C	5-7	13	1,63
D	7-10	2	0,25
E	10-15	2	0,25
H	15-20	1	0,13
Razem		796	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG

3.3 Problemy przestrzenno-funkcjonalne Transport publiczny i drogi

Układ drogowy Gminy Poraj tworzy sieć w układzie funkcjonalnym podzielona na następujące kategorie: drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. W zdecydowanej mierze przeważają jednak drogi gminne. Wszystkie drogi gminne są drogami o znaczeniu lokalnym, uzupełniają sieć dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, służąc przede wszystkim mieszkańcom Gminy.

Przez Gminę przebiega droga wojewódzka:

- nr 791 Poczesna- Lgota Nadwarcie.

Łączna długość sieci drogowo-ulicznej na terenie Gminy wynosi 103,95 km, z czego:

- Drogi wojewódzkie- 12 km,
- Drogi powiatowe – 12 km,
- Drogi gminne – 81 km.

Bezpośrednie połączenia komunikacyjne w obrębie sołectwa na terenie Gminy Poraj przedstawia poniższa tabela:

Tabela 10 Połączenia komunikacyjne wg sołectw na terenie Gminy Poraj

Sołectwo:	Choroń		Dębowiec		Gęzyn		Jastrząb		Kuźnica Stara		Masłońskie		Poraj		Żarki-Letnisko	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba ludności:	632	595	28	26	169	169	689	636	185	142	308	301	2302	2054	1287	1239
Suma:	1227		54		338		1325		327		609		4356		2526	
autobus	2		0		3		2		3		2		2		2	
kolej	0		0		0		0		0		43		48		48	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG

Najwięcej połączeń komunikacyjnych znajduje się w centrum Poraja, sołectwie Masłońskie i Żarki Letnisko. Zauważyć można, że w gminie brakuje rozwiniętej sieci transportu publicznego – oprócz pojedynczych połączeń autobusowych, będących głównie transportem dla uczniów, brak jest możliwości poruszania się pomiędzy sołectwami bez samochodu. Jedynie sołectwa, które posiadają dostęp do połączeń kolejowych są dobrze skomunikowane.

Wodociągi i kanalizacja

Gmina Poraj należy do obszarów o dość wysokim stopniu scentralizowanego zaopatrzenia w wodę z lokalnych sieci wodociągowych. Do sieci wodociągowej podłączonych jest ponad 91,7% mieszkańców Gminy (rok 2014). Gospodarka wodno ściekowa jest administrowana przez spółkę **PORECO Sp. z o.o.** Zaopatrzenie w wodę na terenie Gminy odbywa się głównie z lokalnych sieci wodociągowych bazujących na własnym ujęciu wód głębinowych wraz ze Stacją Uzdatniania Wody w miejscowości Masłońskie. Na terenach nie objętych zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę mieszkańcy korzystają z własnych ujęć studziennych.

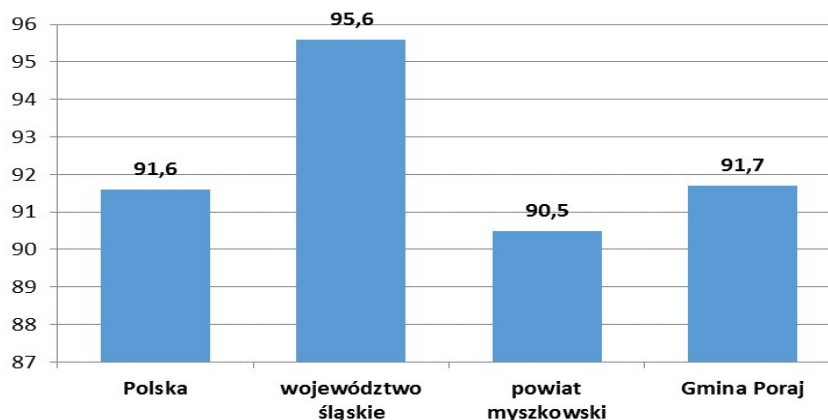
Długość sieci wodociągowej, liczba przyłączy, a co za tym idzie również liczba osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy wzrasta z każdym rokiem.

Tabela 11 Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej	94,5	95,4	96,4	99,2	115,7	99,3	100,2	100,2	100,2	100,2
Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	3464	3522	3582	3583	3753	3800	3854	3716	3801	3821
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	8535	8603	8662	8660	8734	9029	9037	9010	9124	10046

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując odsetek osób na terenie Gminy Poraj korzystających z sieci wodociągowej do stanu sytuacji na terenie całego kraju, województwa śląskiego i powiatu myszkowskiego, można zauważyć, iż udział procentowy jest zbliżony do wartości z całego kraju. Porównując sytuację bardziej lokalnie sytuacja na terenie Gminy przedstawia się lepiej niż na terenie całego powiatu, jednak gorzej niż w województwie (ryc. 35).

Rysunek 28 Procentowy udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ścieki z terenu Gminy Poraj odprowadzane są za pomocą systemów kanalizacji sanitarnej. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest około 39,2% ludności. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy na koniec 2014 r. wyniosła 44,5 km a ilość podłączeń kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania 1552 szt.

Tabela 12 Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	35,3	39,8	39,8	39,8	39,8	39,8	42,9	42,9	42,9	44,5
Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	1189	1280	1292	1307	1314	1321	1466	1489	1492	1552
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	3471	3655	3689	3714	3723	3852	4105	4165	4204	4293

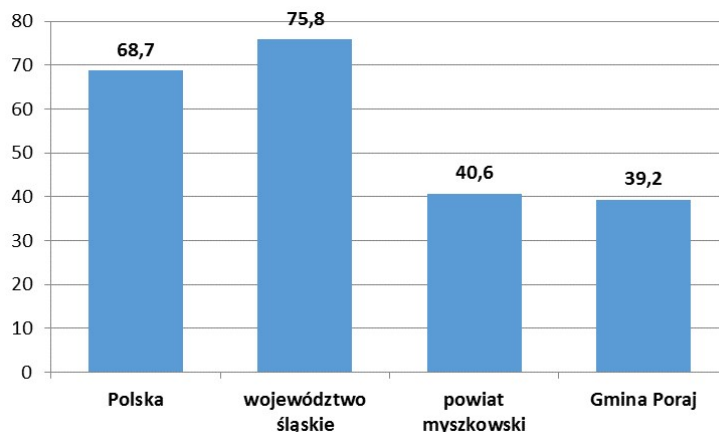
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

System gospodarki ściekami Gminy Poraj oparty jest na trzech oczyszczalniach ścieków, zlokalizowanych w Poraju, Jastrzębiu i Żarkach Letnisko.

Oczyszczalnia ścieków w Poraju o przepustowości 750 m³/dobę została rozbudowana i zmodernizowana w 2007 roku. Oczyszczalnia ścieków o przepustowości 250 m³/dobę w Jastrzębiu została wybudowana w

2011 roku i nie wymaga żadnej modernizacji i rozbudowy. Oczyszczalnia w Żarkach Letnisko została uruchomiona w grudniu 2016 roku i obecnie obsługuje niewielką ilość mieszkańców.

Udział procentowy mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w Gminie jest stosunkowo niski w porównaniu do sytuacji na terenie całego kraju, województwa, a nawet samego powiatu. Taka sytuacja świadczy o konieczności rozbudowy sieci kanalizacyjnej w przyszłości.

Rysunek 29 Procentowy udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szczegółową sytuację w obrębie Gminy Poraj wg sołectw przedstawia poniższa tabela:

Tabela 13 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna w Gminie Poraj wg sołectw

Sołectwo:	Choroń		Dębowiec		Gęzyn		Jastrząb		Kuźnica Stara		Masłońskie		Poraj		Żarki-Letnisko	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
Liczba ludności:	632	595	28	26	169	169	689	636	185	142	308	301	2302	2054	1287	1239
Suma:	1227		54		338		1325		327		609		4356		2526	
Wodociąg	419		32		108		453		252		322		1403		1146	
Kanalizacja	314		0		0		224		1		1		1218		23	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Poraj

3.4 Problemy środowiskowe

Na terenie gminy występują liczne problemy środowiskowe. Do najbardziej uciążliwych zaliczane są nadmierna emisja pyłów i gazów oraz nadmierny hałas.

Nadmierny hałas jest problemem występującym w sołectwach przez które przebiega droga wojewódzka nr 791 – są to Poraj, Masłońskie oraz Żarki Letnisko. W związku z dużym ruchem zarówno samochodów osobowych jak i ciężarowych występuje duży hałas będący znacznym problemem.

Problem nadmiernej emisji pyłów i gazów występuje na terenie większości sołectw, jednakże jest on najbardziej uciążliwy w sołectwach Kuźnica Stara, Gęzyn, Jastrząb, Żarki Letnisko oraz Poraj.

Ponadto na terenie gminy znajdują się obszary, na których jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju. Problem ten jest związany bezpośrednio z niskim poziomem skanalizowania części sołectw. Obszary te znajdują się na terenie sołectw mających bezpośredni dostęp do Zalewu Poraj – są to Jastrząb, Masłońskie, Poraj oraz Kuźnica Stara.

4 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego z podziałem na podobszary

W wyniku Diagnozy obecnej sytuacji w Gminie Poraj, zidentyfikowano najważniejsze problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe na terenie gminy o różnym charakterze i skali oddziaływania w podziale na poszczególne sfery funkcjonowania.

Dokonano wnikliwej diagnozy obszarów kwalifikujących się do objęcia Lokalnym Programem Rewitalizacji, także z udziałem interesariuszy. Poza diagnozą statystyczną uwzględniono uwagi oddolne inicjatyw mieszkańców w oparciu o ankietyzację, warsztaty i spotkania terenowe. Identyfikacja obszarów problemowych została poparta weryfikowalnymi kryteriami, co w dłuższej perspektywie powala na skuteczne monitorowanie procesu rewitalizacji. Uzyskanie danych ilościowych i jakościowych pozwoliło na wyodrębnienie obszarów charakteryzujących się koncentracją problemów.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych tj. niska przedsiębiorczość, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw
- środowiskowych, tj. przekroczenie standardów jakości środowiska, zły stan środowiska
- przestrzenno- funkcjonalnych, tj. niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną czy społeczną, zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług, niski poziom obsługi komunikacyjnej.

Tabela 14 Kumulacja zjawisk negatywnych i problemów na terenie Gminy Poraj- wyznaczenie obszaru zdegradowanego.

I. Problemy Społeczne								
	Choroń	Dębowiec	Gęzyn	Jastrząb	Kuźnica Stara	Masłońskie	Poraj	Żarki-Letnisko
Depopulacja								
2015	1246	55	343	1346	332	619	4424	2567
2014	1249	55	344	1349	333	620	4432	2572
2013	1251	55	345	1352	334	621	4445	2578
Różnica:	-5	0	-2	-6	-2	-2	-21	-11
Udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu ludności								
2015	60,83%	61,82%	60,93%	60,77%	60,84%	60,74%	60,80%	60,77%
2014	61,49%	61,82%	61,34%	61,45%	61,56%	61,45%	61,48%	61,43%
2013	61,95%	61,82%	62,03%	61,98%	61,98%	62,00%	61,96%	61,95%
Różnica:	-1,12%	0,00%	-1,10%	-1,21%	-1,13%	-1,25%	-1,15%	-1,18%
Godpodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego								
2015	25	1	7	27	7	13	90	52
Udział %	0,66%	0,33%	0,18%	0,72%	0,18%	0,33%	2,36%	1,37%
Bezrobocie								
2015	46	2	13	50	12	23	164	95
Udział %	3,69%	3,64%	3,79%	3,71%	3,61%	3,72%	3,71%	3,70%
Osoby długotrwale bezrobotne								
2015	28	1	6	27	1	19	75	51
Udział %	2,28%	1,85%	1,78%	2,04%	0,31%	3,12%	1,72%	2,02%
Dzieci w wieku przedszkolnym								
2015	29	1	8	31	8	14	102	59
2014	30	1	8	33	8	15	107	62
2013	32	1	9	35	9	16	115	67
Złobki								
2016	0	0	0	0	0	0	1	1
Frekwencja wyborcza								
	51,22	51,22	54,67	45,01	54,67	56,01	53,08	50,24
RAZEM	1	1	1	5	0	3	3	4

II. Problemy gospodarcze								
	Choroń	Dębowiec	Gęzyn	Jastrząb	Kuźnica Stara	Mastońskie	Poraj	Żarki-Letnisko
Ilość podmiotów gospodarczych								
2016	60	0	11	72	19	36	349	202
Na 1 mieszkańca	0,05	-	0,03	0,05	0,06	0,06	0,08	0,08
RAZEM	1	1	1	1	0	0	0	0

III. Problemy środowiskowe								
	Choroń	Dębowiec	Gęzyn	Jastrząb	Kuźnica Stara	Mastońskie	Poraj	Żarki-Letnisko
Emisja pyłów i gazów								
			x	x	x		x	x
Nadmierny hałas								
						x	x	x
Zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych								
				x	x	x		
RAZEM	0	0	1	2	2	2	2	2

IV. Problemy przestrzenno-funkcjonalne								
	Choroń	Dębowiec	Gęzyn	Jastrząb	Kuźnica Stara	Mastońskie	Poraj	Żarki-Letnisko
Ilość przyłączy wodociagowych								
	419	32	108	453	252	322	1403	1146
Ilość przyłączy kanalizacyjnych								
	314	0	0	224	1	1	1218	23
Połączenie autobusowe								
	2	0	3	2	3	2	2	2
Połączenia kolejowe								
	0	0	0	0	0	43	48	48
Słaby dostęp do transportu publicznego								
	x	x	x	x	x			
Ograniczony dostęp do usług i handlu								
		x		x	x			
RAZEM:	1	2	2	2	2	1	0	1

	Choroń	Dębowiec	Gęzyn	Jastrząb	Kuźnica Stara	Mastońskie	Poraj	Żarki-Letnisko
Problemy społeczne	1	1	1	5	0	3	3	4
Problemy gospodarcze	1	1	1	1	0	0	0	0
Problemy środowiskowe	0	0	1	2	2	2	2	2
Problemy przestrzenno-funkcjonalne	1	2	2	2	2	1	0	1
RAZEM:	3	4	5	10	4	6	5	7

Źródło: Opracowanie własne

Przyjęty proces delimitacji wskazał 2 obszary zdegradowane na terenie Gminy Poraj na których występuje największa kumulacja zjawisk negatywnych.

- sołectwo Jastrząb
- sołectwo Żarki Letnisko

Na ww. obszarach intensyfikacja problemów i zjawisk negatywnych jest wysoka w porównaniu z innymi obszarami na tle Gminy.

5 Partycypacja społeczna

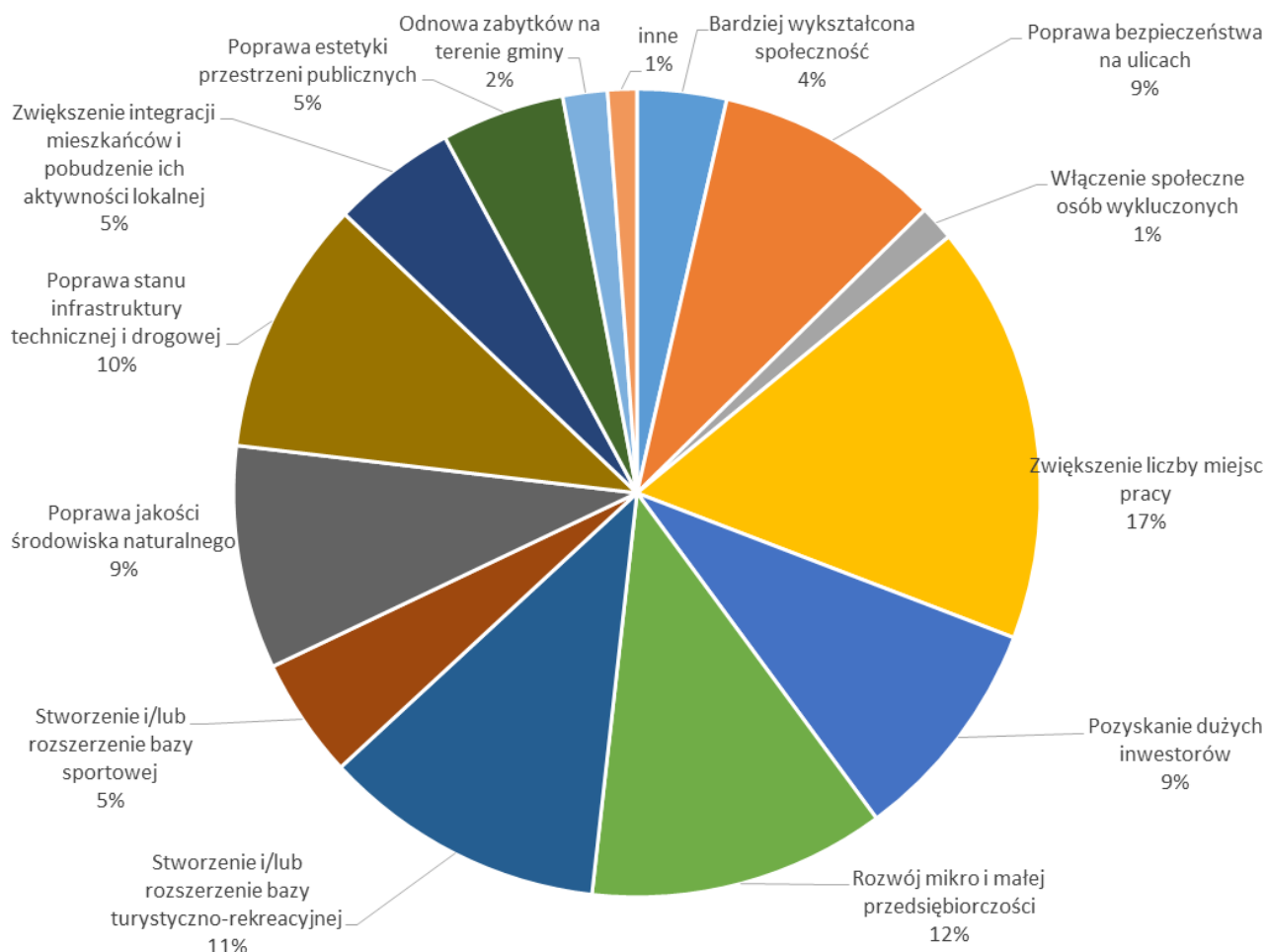
Uczestnictwo mieszkańców w opracowaniu dokumentu stanowi podstawowy budulec procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów Gminy Poraj.

Anonimowa ankieta skierowana do mieszkańców zawierała pytania dotyczące kilku zagadnień tematycznych i zawiera trzy kluczowe pytania odnoszących się do:

- najważniejszych elementów, które wg mieszkańców powinny zostać osiągnięte w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji,
- określenia priorytetowych działań, na które będąc Wójtem Gminy Poraj mieszkańcy wydaliby kwotę 10 mln zł wolnych środków w celu osiągnięcia najważniejszych efektów procesu rewitalizacji,
- wskazanie innych uwag i sugestii dotyczących procesu rewitalizacji na terenie Gminy.

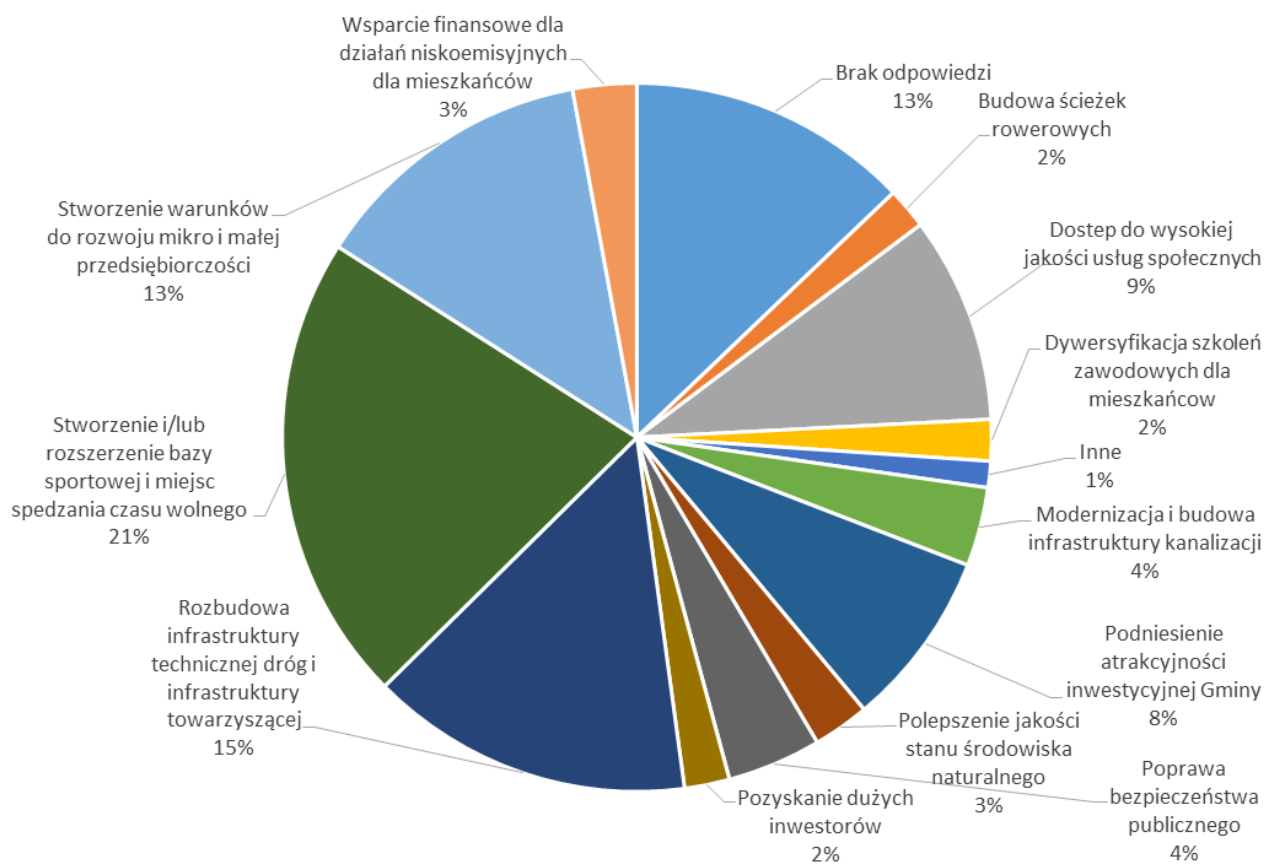
Dokonując analizy uzyskanych wyników badania stwierdzono, iż 65 z ankietowanych zgłosiło własne uwagi/sugestie dotyczące planowanego procesu rewitalizacji na terenie gminy. Klasyfikują się jednak one do kategorii wymienianych w odpowiedziach na pytanie nr 2.

Pytanie 1 Jakie pięć najważniejszych efektów, według Pana/i, powinno zostać osiągniętych w wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Pytanie 2 Będąc Wójtem Gminy Poraj, na jakie priorytetowe działania wydałby/aby Pan/i kwotę 10 000 000,00 zł wolnych środków w celu osiągnięcia najważniejszych efektów procesu rewitalizacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Wyniki ankiety wskazały potrzeby oraz oczekiwania mieszkańców, na podstawie których wysunięte zostały wnioski determinujące proces rewitalizacji na obszarze Gminy Poraj, tj.:

1. Najbardziej oczekiwanymi efektami procesu rewitalizacji według mieszkańców są:

- zwiększenie liczby miejsc pracy,
- rozwój mikro i małej przedsiębiorczości,
- rozszerzenie bazy turystyczno-rekreacyjnej,
- poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego,
- lepszy dostęp do świadczonych usług społecznych,
- zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej.

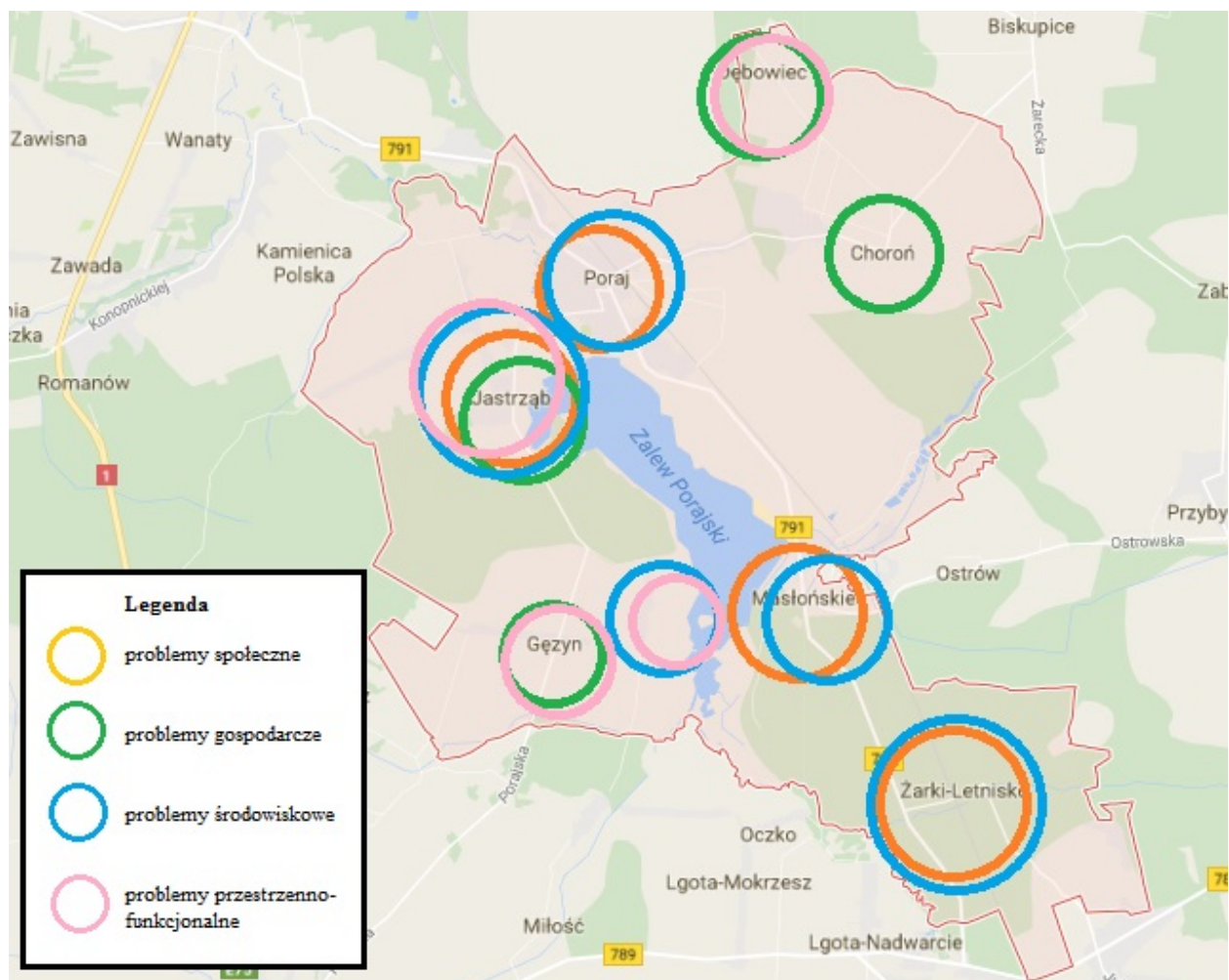
2. Priorytetowe działania w zakresie osiągnięcia ww. efektów rewitalizacji powinny koncentrować się na:

- budowie i/lub remoncie ciągów drogowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- stworzeniu warunków do rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości,
- rozszerzeniu oferty spędzania czasu wolnego.

Wartością dodaną przeprowadzonych badań była możliwość konfrontacji wiedzy różnych środowisk lokalnej społeczności w zakresie różnych aspektów funkcjonowania gminy. Działania te skutkowały rzetelną analizą zjawisk kryzysowych, wskazaniem proponowanego obszaru zdegradowanego i metod

delimitacji obszarów problemowych, co uzasadnia przyjęte rozwiązania rewitalizacyjne w niniejszym dokumencie.

Biorąc pod powyższe opracowano mapę nawarstwiających się ww. problemów:

Rysunek 30 Mapa nawarstwiających się problemów – wyniki ankietyzacji i diagnozy Gminy Poraj
Źródło: opracowanie własne

Ww. mapa problemów wiodących wraz z danymi diagnostycznymi (por. tab. 14 dokumentu) stała się punktem wyjścia do określenia obszaru zdegradowanego podzielonego na dwa podobszary:

Rysunek 31 Skumulowana mapa problemów - obszar zdegradowany z podziałem na podobszary
Źródło: opracowanie własne

Wyznaczone podobszary zdegradowane to:

Podobszar I – sołectwo Jastrząb – obejmuje swoim zasięgiem zamieszkałą część sołectwa razem z terenem strefy ekonomicznej oraz ośrodkiem żeglarskim.

Podobszar II – Żarki Letnisko – obejmuje swoim zasięgiem tereny zlokalizowane w centrum miejscowości.

Każdy z wyznaczonych podobszarów został poddany dalszej analizie w celu wyznaczenia podobszarów rewitalizacji.

6 Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

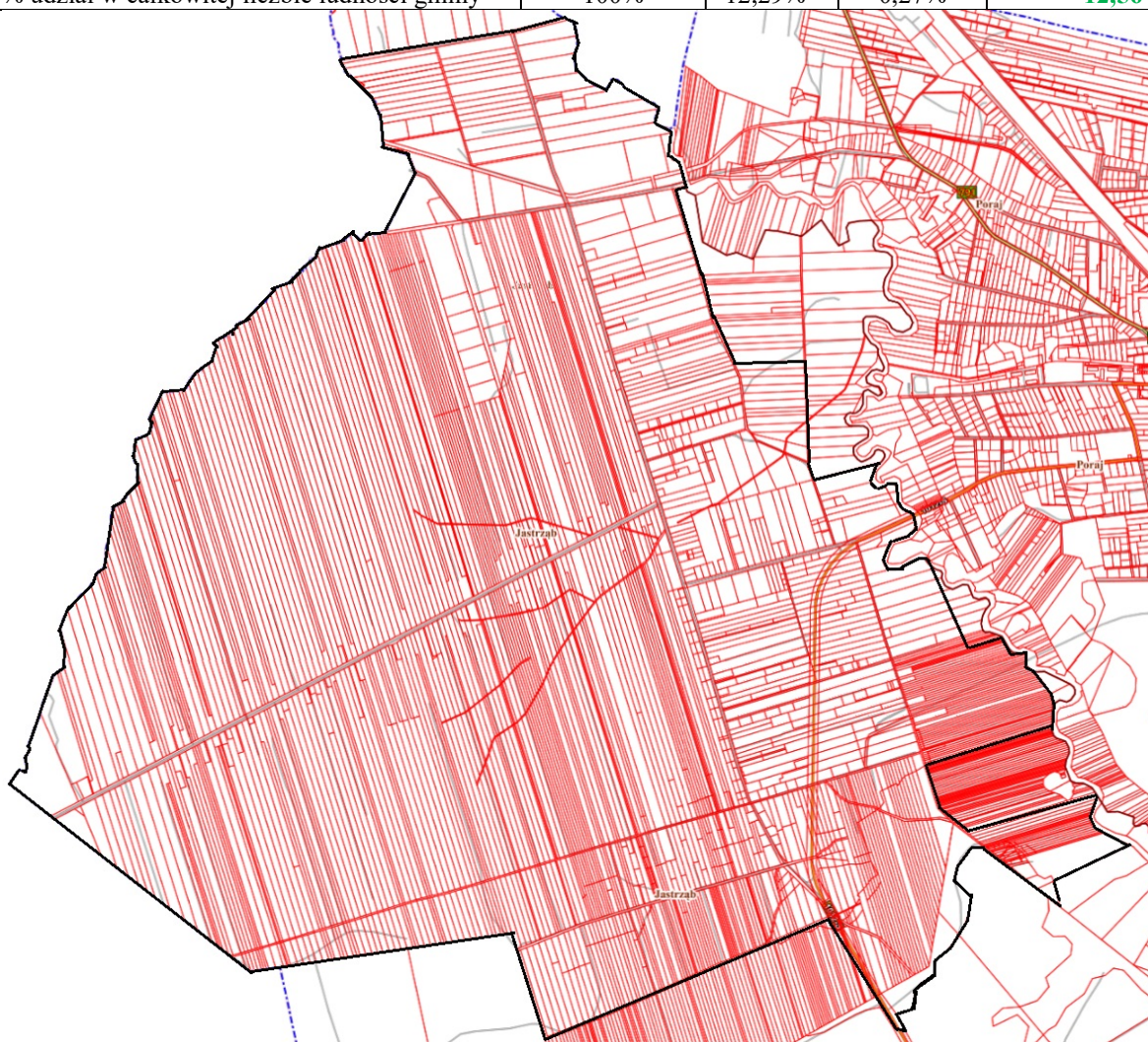
W wyniku diagnozy stanu obecnego w Gminie Poraj wyznaczono obszar zdegradowany z podziałem na dwa podobszary. Kolejnym krokiem było wyznaczenie obszaru rewitalizacji. W trakcie wyznaczania obszaru rewitalizacji należy pamiętać, że:

- jako obszar rewitalizacji wyznacza się obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym występuje szczególna koncentracją negatywnych zjawisk. Obszary te z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego są przewidziane jako obszary na których prowadzona będzie rewitalizacja.

- obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Wyznaczony obszar rewitalizacji podzielony jest także na dwa podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic.

Podobszar	Gmina	I	II	Razem podobszary
Powierzchnia (ha)	5700	632,9369	11,5341	644,4710
% udział w całkowitej pow. gminy	100%	11,10%	0,20%	11,31%
Ludność (l. osób)	10954	1346	30	1376
% udział w całkowitej liczbie ludności gminy	100%	12,29%	0,27%	12,56%

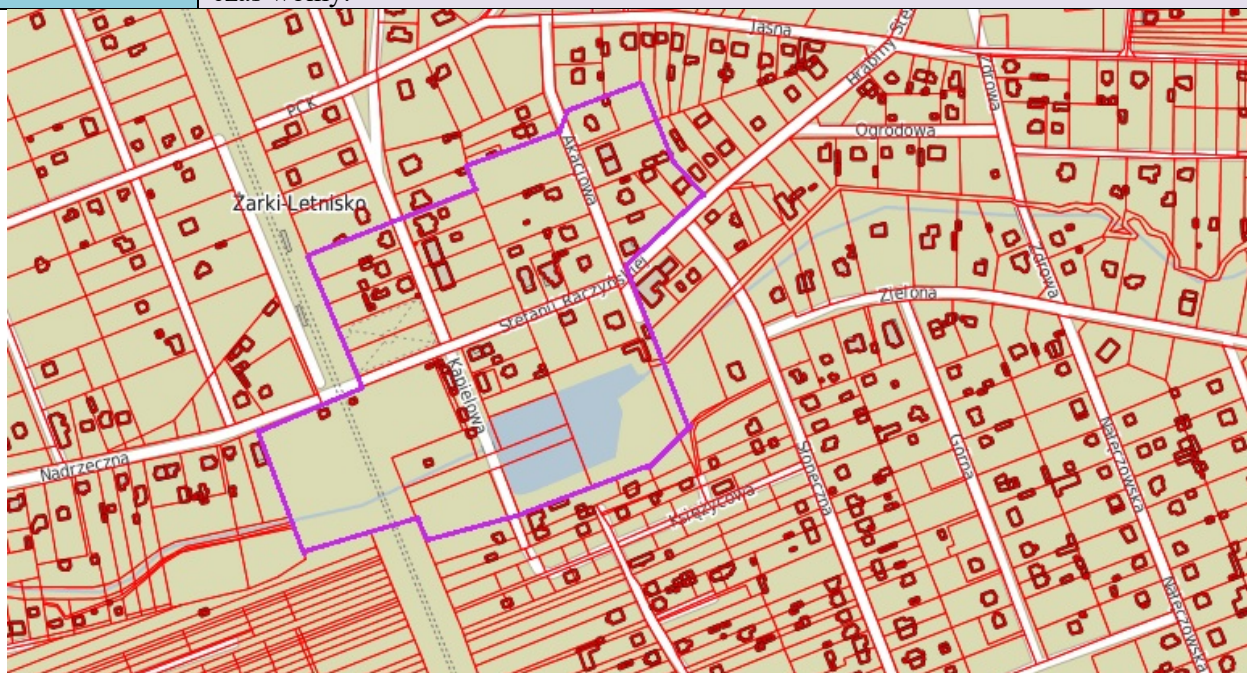

Rysunek 32 Podobszar rewitalizacji I Jastrzab
Źródło: opracowanie własne

Podobszar I – sołectwo Jastrząb	
Opis	<p>Z uwagi na największą kumulację problemów społecznych, a także gospodarczych, środowiskowych oraz przestrzenno-funkcjonalnych stanowi w całości obszar rewitalizacji. Ilość skumulowanych zjawisk przeanalizowanych w tabeli przedstawiającej problemy na terenie poszczególnych sołectw była najwyższa zidentyfikowano aż 10 problemów.</p> <p>Obejmuje swoim zasięgiem zamieszkałą część sołectwa razem z terenem strefy ekonomicznej oraz ośrodkiem żeglarskim jako terenami mającymi znaczący potencjał dla działań rewitalizacyjnych. Największym potencjałem obszaru jest zdecydowanie teren zlokalizowany przy Zalewie Porajskim. Ponadto na terenie tym odbywają się wydarzenia kulturalne oraz sportowe mające na celu integrację społeczności zamieszkującej podobszar rewitalizacji z mieszkańcami całej Gminy. Są to działania prowadzące do eliminacji problemu wykluczenia społecznego.</p>
Problemy społeczne	<p>Depopulacja Na terenie sołectwa Jastrząb liczba ludności spadła o 0,45% co jest równe średniej dla całej Gminy Poraj. Zmniejszenie liczby ludności wiąże się nie tylko z ujemnym przyrostem naturalnym, ale także z brakiem perspektyw rozwoju dla młodzieży.</p> <p>Udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu ludności Spadek procentowego udziału osób w wieku produkcyjnym na terenie sołectwa Jastrząb wyniósł 1,21%, co stanowi drugi najwyższy wynik wśród wszystkich sołectw na terenie gminy.</p> <p>Udział gospodarstw korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej Wskaźnik ten wyniósł 0,72% dając ogólną liczbę 27 gospodarstw, co stanowi trzeci najwyższy wynik. Znaczna ilość gospodarstw korzystających z pomocy społecznej jest bezpośrednio powiązana z wysokim bezrobociem i brakiem możliwości rozwoju.</p> <p>Bezrobocie Wskaźnik bezrobocia dla tego terenu wyniósł 3,71%, co także stanowi trzeci najwyższy wynik w gminie. Na wysokość tego wskaźnika ma wpływ brak odpowiednich kwalifikacji oraz brak możliwości rozwoju swoich zainteresowań.</p> <p>Frekwencja wyborcza W sołectwie Jastrząb zanotowano najniższą frekwencję wyborczą w ostatnich wyborach samorządowych w roku 2014. Frekwencja na terenie całej gminy wyniosła 51,49%, a w Jastrzębiu jedynie 45,01%.</p> <p>Mieszkania socjalne Zauważalnym problemem występującym na terenie sołectwa oraz na terenie całej gminy jest także problem braku odpowiedniej ilości mieszkań socjalnych. Możliwe jest wykorzystanie potencjału zdegradowanego budynku po byłej Szkole Podstawowej, który można zmodernizować i przebudować na cele mieszkań socjalnych. Problem ten powiązany jest bezpośrednio z problemem dużego udziału gospodarstw korzystających z pomocy społecznej.</p> <p>Podsumowanie Biorąc pod uwagę powyższe problemy zauważyć można, że na terenie całego sołectwa występuje kumulacja problemów społecznych. Nie ma możliwości wskazania jedynie części sołectwa jako obszaru rewitalizacji.</p>
Problemy gospodarcze	<p>Ilość podmiotów gospodarczych Na terenie Jastrzębia zarejestrowane są 72 podmioty gospodarcze, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowi 0,05 podmiotów. Średnia dla gminy wynosi 0,07. Dodatkowym problemem na tym obszarze jest fakt, iż znaczna część prowadzonych działalności ma charakter sezonowy.</p>
Problemy środowiskowe	<p>Emisja pyłów i gazów Na obszarze sołectwa Jastrząb występuje zjawisko niskiej emisji. Jest to wyjątkowo uciążliwe zjawisko, które jest związane z posiadaniem przez mieszkańców</p>

	<p>nieefektywnymi piecami węglowymi. Problem ten dotyczy większości sołectw.</p> <p>Zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych</p> <p>Z uwagi na niewielki poziom skanalizowania na terenie zarówno gminy jak i poszczególnych sołectw. Na tym obszarze jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych wskazanych w programie wodno-środowiskowym kraju. Stanowi to znaczny problem i wskazuje wyraźnie na potrzebę budowy kolejnych odcinków sieci kanalizacji.</p>
<p>Problemy przestrzenno-funkcjonalne</p>	<p>Obszar ten jest zagrożony postępującą degradacją. Wynika to głównie z faktu, iż tereny te są wykorzystywane nie tylko przez mieszkańców, ale także przez osoby przyjezdne, które często przyczyniają się do dewastacji otoczenia. W okresie letnim tereny zielone ulegają stopniowemu wyniszczeniu.</p> <p>Wodociągi i kanalizacja</p> <p>Jastrzęb jest sołectwem które jako jedno z trzech posiada jedną z bardziej rozbudowanych sieci kanalizacyjnych, jednakże nadal brakuje sieci kanalizacyjnej w dużej części sołectwa.</p> <p>Ilość przyłączy wodociągowych jest ponad dwukrotnie większa niż przyłączy kanalizacyjnych.</p> <p>Transport publiczny</p> <p>Brak jest dobrej komunikacji wewnątrz gminy oraz połączeń zewnętrznych. Nie występują połączenia kolejowe, a ilość połączeń autobusowych jest także znacznie ograniczona. Brak transportu publicznego wpływa negatywnie na potencjał miejscowości.</p> <p>Dostęp do usług i handlu</p> <p>Dostęp do usług oraz handlu jest ograniczony, większość działalności gospodarczych prowadzonych na terenie sołectwa stanowi działalności nie związane z handlem. Brak jest także całorocznych usług takich jak gastronomia czy miejsca w których można spędzać czas wolny.</p>

Rysunek 33 Podobszar rewitalizacji II Żarki Letnisko

Źródło: opracowanie własne

Podobszar II – sołectwo Żarki Letnisko

<p>Opis</p>	<p>Z uwagi na największą kumulację problemów społecznych, a także, środowiskowych oraz przestrzenno-funkcjonalnych niezbędne było wyznaczenie podobszaru rewitalizacji. Ilość skumulowanych zjawisk przeanalizowanych w tabeli przedstawiającej problemy na</p>
--------------------	---

	<p>terenie poszczególnych sołectw była wysoka, zidentyfikowano aż 7 problemów. Obejmuje swoim zasięgiem centralną część sołectwa wraz z amfiteatrem oraz terenem basenu kąpielowego, jako terenami mającymi znaczący potencjał dla działań rewitalizacyjnych. Potencjał ten wiąże się także z organizacją wydarzeń kulturalnych, które mają na celu integrację społeczeństwa zamieszkującego obszar rewitalizacji z pozostałymi mieszkańcami gminy, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizację społeczeństwa. W przypadku tego podobszaru niezbędne było ograniczenie przestrzenne, miało ono na celu wyznaczenie takiego obszaru, na którym występują skumulowane problemy, a jednocześnie posiada on potencjał umożliwiający eliminację tych problemów dzięki działaniom rewitalizacyjnym. Ponadto mieszkańcy Żarek Letnisko na spotkaniu dot. Programu Rewitalizacji wskazywali na potrzebę modernizacji zdegradowanego amfiteatru. Wszelkie działania rewitalizacyjne na terenie podobszaru będą oddziaływać na mieszkańców zarówno obszaru zdegradowanego jak i obszaru rewitalizacji.</p>
<p>Problemy społeczne</p>	<p>Depopulacja Na terenie Żarek Letnisko liczba ludności spadła o 0,43%, jest to wartość nieco niższa od średniej dla całej gminy – 0,43%, jednakże nadal jest to wartość zbliżona do średniej. Zmniejszenie liczby ludności wiąże się nie tylko z ujemnym przyrostem naturalnym, ale także z brakiem perspektyw rozwoju dla młodzieży, a także ograniczoną ofertą dla osób starszych.</p> <p>Udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogółu ludności Spadek procentowego udziału osób w wieku produkcyjnym na terenie sołectwa Jastrząb wyniósł 1,18%, co stanowi trzeci najwyższy wynik wśród wszystkich sołectw na terenie gminy, ma to związek ze zjawiskiem depopulacji.</p> <p>Udział gospodarstw korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej Wskaźnik ten wyniósł 1,37% dając ogólną liczbę 52 gospodarstw, co stanowi drugi najwyższy wynik i świadczy o występowaniu dużego problemu. Wskazuje to jednoznacznie na potrzebę organizacji kursów i szkoleń, które pomogą w zdobyciu kwalifikacji.</p> <p>Bezrobocie Wskaźnik bezrobocia dla obszaru sołectwa wynosi 3,70%, a więc jest równy średniej dla całej gminy. Na wysokość tego wskaźnika ma wpływ brak odpowiednich kwalifikacji oraz brak możliwości rozwoju swoich zainteresowań.</p> <p>Frekwencja wyborcza W Żarkach Letnisko zanotowano jedną z najniższych frekwencji wyborczych w ostatnich wyborach samorządowych w roku 2014. Frekwencja na terenie całej gminy wyniosła 51,49%, a Żarkach Letnisko nieco poniżej średniej – 50,24%</p>
<p>Problemy środowiskowe</p>	<p>Emisja pyłów i gazów Na obszarze sołectwa występuje zjawisko niskiej emisji. Jest to wyjątkowo uciążliwe zjawisko, które jest związane z posiadanymi przez mieszkańców nieefektywnymi piecami węglowymi, a także ze specyfiką miejscowości.</p> <p>Nadmierny hałas Zjawisko nadmiernego hałasu ma miejsce na terenie miejscowości ze względu na przecinającą ją drogę wojewódzką nr. 791 oraz zlokalizowaną obok linią kolejową nr. 1 Warszawa Zachodnia – Katowice. Kumulacja tego zjawiska ma miejsce w centralnej części miejscowości gdzie przebiegają zarówno droga jak i linia kolejowa.</p>
<p>Problemy przestrzenno-funkcjonalne</p>	<p>W wyniku przeprowadzonej oceny potencjału i możliwości wykorzystania przestrzeni wykazano, że teren ten zagrożony jest postępującą degradacją, jednocześnie posiadając potencjał możliwy do wykorzystania dzięki działaniom rewitalizacyjnym. Wynika to głównie z faktu, iż tereny te są wykorzystywane nie tylko przez mieszkańców, ale także przez osoby przyjezdne, które często przyczyniają się do dewastacji otoczenia. W okresie letnim tereny zielone ulegają stopniowemu wyniszczaniu. W centrum miejscowości</p>

---

zaobserwować można także akty wandalizmu takie jak graffiti, a także problemy związane z estetyką miejscowości – obecność blaszanych budek w miejscowości.

Wodociągi i kanalizacja

Żarki Letnisko to sołectwo które posiada na swoim terenie oczyszczalnię ścieków, która została niedawno oddana do użytku. Jednakże w miejscowości w chwili obecnej istnieją jedynie 23 przyłącza kanalizacyjne. Istniejąca oczyszczalnia stanowi niezaprzeczalnie duży potencjał, który należy wykorzystać i rozbudować sieć kanalizacyjną.

---

7 Analiza SWOT wyznaczonego obszaru

Metody przestrzennej delimitacji obszaru wymagającego interwencji dokonano z wykorzystaniem wieloczynnikowej analizy ilościowej i jakościowej. Analiza została oparta na:

1. Identyfikacji wskazanych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej, środowiskowej oraz kulturowej, jak również wskazaniu sukcesywnym propozycji obszarów zdegradowanych przez interesariuszy podlegających ocenie przez Zespół zadaniowy ds. Rewitalizacji (por. Diagnoza obecnej sytuacji w Gminie Poraj).
2. Wynikach konsultacji społecznych z udziałem szerokiego grona grup interesariuszy w różnych formach interakcji, tj. Konferencja, warsztaty, anonimowe badania ankietowe przeprowadzone w trakcie spotkań bezpośrednich oraz na stronie internetowej gminy, fiszki projektowe.

Przy określaniu zasięgu obszaru zdegradowanego uwzględniono wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, według których obszar zdegradowany to „obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy³, natomiast stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- środowiskowej – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska”⁴.

Wskazane kryteria poddano szczegółowej analizie ilościowej, pokazującej zmianę wskaźników danych statystycznych w poszczególnych latach, porównującej dane na tle danych średnich powiatu, województwa, kraju. Przeprowadzono również analizę jakościową, dzięki której możliwa była charakterystyka słabych i mocnych stron obszarów, w tym: stan infrastruktury technicznej, zagospodarowanie przestrzenne, wartości kulturowe, stan środowiska przyrodniczego, sytuację społeczną, gospodarczą, zbieżnych z oczekiwaniami interesariuszy uczestniczących w pracach nad dokumentem. W okresie wdrożenia dokumentu i przyjęcia do realizacji, sytuacja na obszarze rewitalizacji będzie stale monitorowana.

---

³ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, s. 6–7

⁴ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, s. 7

Tabela 15 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Podobszar I - Jastrząb			
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Atrakcyjne położenie → Bliskość Zalewu Poraj → Korzystne warunki do rozwoju kultury → Korzystne warunki do rozwoju transportu → Zasoby środowiska przyrodniczego → Atrakcyjność terenów przyzalewowych → Rozbudowana sieć kanalizacyjna 	<ul style="list-style-type: none"> → Słaba integracja społeczna → Tworzenie się ognisk patologicznych → Niedostosowana do potrzeb mieszkańców usługa organizacji czasu wolnego → Słabe skomunikowanie publicznymi środkami transportu na obszarze gminy → Odływ ludzi młodych z terenu gminy → Wysoki udział % osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy → Wysoki udział % osób korzystających z pomocy społecznej → Niska aktywność społeczna 	<ul style="list-style-type: none"> → Przynależność do Związku Gmin Jurajskich → Rozwój turystyki i nieuciążliwego przemysłu → Opłacalność wykorzystania zielonej energii, jako sposobu na ograniczanie niskiej emisji → Zmiana mentalności społeczeństwa poprzez nastawienia na rozwój intelektualny i wykształcenia → Możliwość pozyskania wsparcia unijnego z nowego budżetu na lata 2014-2020 → Posiadana infrastruktura → Możliwości aranżacji przestrzeni i istniejących budynków → Rozwój infrastruktury technicznej → Programy aktywizacji społeczeństwa → Zwiększenie oferty mieszkań socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> → Depopulacja mieszkańców regionu → Pogłębiające się bezrobocie → Bariery podnoszenia kwalifikacji mieszkańców w różnym przedziale wiekowym → Brak dialogu społecznego i rosące wykluczenie społeczne/ izolacja → Pogłębiające się ośrodki patologii → Środowisko ulegające degradacji → Brak ofert na rynku pracy → Brak usług społecznych
Podobszar II – Żarki Letnisko			
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Atrakcyjne położenie → Korzystne warunki do rozwoju kultury → Zasoby środowiska przyrodniczego → Atrakcyjność terenów leśnych → Aktywność osób starszych → Duża liczba podmiotów gospodarczych → Nowowymybudowana oczyszczalnia ścieków 	<ul style="list-style-type: none"> → Słaba integracja społeczna → Tworzenie się ognisk patologicznych → Niedostosowana do potrzeb mieszkańców usługa organizacji czasu wolnego → Odływ ludzi młodych z terenu gminy → Wysoki udział % osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy → Wysoki udział % osób korzystających z pomocy społecznej → Problemy środowiskowe 	<ul style="list-style-type: none"> → Przynależność do Związku Gmin Jurajskich → Rozwój turystyki i nieuciążliwego przemysłu → Opłacalność wykorzystania zielonej energii, jako sposobu na ograniczanie niskiej emisji → Zmiana mentalności społeczeństwa poprzez nastawienia na rozwój intelektualny i wykształcenia → Możliwość pozyskania wsparcia unijnego z nowego budżetu na lata 2014-2020 → Możliwość aranżacji przestrzeni i istniejących budynków → Posiadane zasoby przyrodnicze → Atrakcyjność terenów leśnych → Rozwój infrastruktury technicznej → Modernizacja amfiteatru → Organizacja wydarzeń kulturalnych i zajęć międzypokoleniowych 	<ul style="list-style-type: none"> → Depopulacja mieszkańców regionu → Pogłębiające się bezrobocie → Bariery podnoszenia kwalifikacji mieszkańców w różnym przedziale wiekowym → Dalszy wzrost atrakcyjności gospodarczej i turystycznej innych regionów kraju → Brak dialogu społecznego i rosące wykluczenie społeczne/ izolacja → Pogłębiające się ośrodki patologii → Środowisko ulegające degradacji → Brak integracji międzypokoleniowej

Źródło: Opracowanie własne

---

8 Wizja obszaru po rewitalizacji

Wyznaczony obszar rewitalizacji podzielony został na podobszary, każdy z nich w wyniku planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma ulec poprawie głównie pod względem czynników społecznych jak i pozostałych czynników, t.j. gospodarcze, środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne.

Każdy z podobszarów w wyniku rewitalizacji staje się obszarem atrakcyjnym dla społeczeństwa, dzięki organizacji wielu szkoleń, kursów, poprawy jakości usług społecznych. Mieszkańcy są aktywni społecznie, zmniejsza się poziom bezrobocia. Powstają nowe miejsca pracy, pojawiają się nowe podmioty gospodarcze. Zmniejsza się ubóstwo, coraz mniej osób korzysta z pomocy społecznej. Poprawia się nie tylko oferta turystyczna i rekreacyjna, ale także zwiększa się ilość inicjatyw lokalnych. Społeczeństwo bez względu na wiek uczestniczy w życiu lokalnym.

---

9 Założenia i cele Lokalnego Programu Rewitalizacji

Cel strategiczny rewitalizacji na terenie Gminy Poraj do osiągnięcia w perspektywie 2023 roku to:

„Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Poraj poprzez ograniczenie koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych, kulturowych na obszarach zdegradowanych”

Lokalny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długofalowym, obejmującym lata 2017–2023. Przyjęty horyzont czasowy do roku 2023 jest zgodny z wymogami planistycznymi, gdyż pozwala na jego sukcesywne dostosowanie do wymogów wynikających z perspektywy wykorzystania środków finansowych Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie, kompleksowy i skoncentrowany problemowo, tj. przeciwdziałający pogłębianiu się zjawisk kryzysowych oraz wyznaczający wiążące celu wyprowadzenia wyznaczonych obszarów z sytuacji kryzysowej.

Rewitalizacja Gminy Poraj w wyznaczonych obszarach stanowi proces długofalowy, którego efektem będzie:

- wzmocnienie relacji społecznych między mieszkańcami, głównie bazując na wspólnym podejmowaniu działania na rzecz wspólnoty lokalnej, na obszarze rewitalizacji
- podnoszenie poziomu aspiracji mieszkańców w wymiarze zawodowym, rodzinnym, osobistym, nie tylko dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również całej ludności gminy Poraj,
- wyrównywanie szans rozwoju mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy, dzięki możliwości rozwijania talentów bez dywersyfikacji na wiek, sytuację ekonomiczną, poziom sprawności, wyznanie,
- odbudowa poczucia wartości grup mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz całej gminy, szczególnie tych, którzy czują się marginalizowani,
- podniesienie jakości środowiska zamieszkania oraz środowiska naturalnego, w tym ograniczenie uciążliwości generowanych działalnością człowieka, w tym niskiej emisji,
- poprawa estetyki wyglądu gminy obszaru rewitalizacji i jej sąsiednich, w tym terenów zielonych, dzięki wykorzystaniu naturalnych jej zasobów i lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego,
- odbudowanie wizerunku gminy, rozwój funkcji społecznych i ekonomicznych, promocja i kreowanie wizerunku konkurencyjnego;

Dla osiągnięcia wyznaczonej wizji rewitalizacji wiążącej zagadnienie społeczne, gospodarcze i infrastrukturalne wyznaczono wspólnie z interesariuszami oraz Zespołem zadaniowym ds. Rewitalizacji cele rewitalizacyjne:

Tabela 16 Cele rewitalizacji Gminy Poraj

Cel 1 - Poprawa jakości przestrzeni pełniącej funkcje społeczne, kulturalne i rekreacyjne
Kierunki działań
1.1 Infrastrukturalne wzbogacenie mieszkań i przestrzeni mieszkaniowych na cele socjalne 1.2 Modernizacja zdegradowanych budynków na rzecz wsparcia programu aktywizacji społecznej 1.3 Modernizacja zdegradowanych terenów do pełnienia funkcji kulturalnych 1.4 Organizacja imprez kulturalnych oraz sportowych 1.5 Organizacja warsztatów międzypokoleniowych 1.6 Podnoszenie dostępności do usług i infrastruktury podnoszących jakość życia.
Cel 2 - Poprawa jakości życia poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej, wsparcie zawodowe oraz wzmocnienie aktywności społecznej
Kierunki działań
2.1 Rozwój funkcji rekreacyjnych w oparciu o cechy obszaru i jego bezpośrednie sąsiedztwo. 2.2 Wzmocnienie więzi społecznych w oparciu o tradycje i dziedzictwo kulturowe Gminy. 2.3 Utworzenie programu aktywizacji społecznej. 2.4 Utworzenie Centrum Usług Społecznych 2.5 Wykorzystanie kulturowych i przyrodniczych walorów przestrzeni do rozwoju usług czasu wolnego. 2.6 Wspieranie organizacji pozarządowych

Źródło: Opracowanie własne

Celem osiągnięcia założonej wizji i celów rewitalizacji obszarów Gminy Poraj, uwzględniając identyfikację potrzeb społecznych, gospodarczych, kulturowych i przestrzennych, jak także możliwości inwestycje przy wsparciu zewnętrznym, wskazano projekty rewitalizacyjne: podstawowe i uzupełniające.

Każdy z nich zawiera możliwe projekty zgodnie z przyjętymi wymiarami rewitalizacyjnymi, tj.

- uwzględniając aspekt społeczny: kapitał ludzki, kapitał społeczny, sytuacja społeczna, warunki życia w miejscu zamieszkania,
- uwzględniając aspekt gospodarczy, strukturę, warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, przyciągania inwestorów zewnętrznych, rynek pracy, poziom bezrobocia i rozwój przedsiębiorczości lokalnej,
- uwzględniając aspekt przestrzenny, środowiskowy, wyposażenia infrastrukturalnego, połączeń komunikacyjnych wewnętrznych i zewnętrznych,
- uwzględniając aspekt kulturowy, tj. kultura, turystyka, rekreacja.

10 Tabela podstawowych projektów rewitalizacyjnych

Tytuł projektu	Rewitalizacja dawnego ośrodka żeglarskiego na rzecz wsparcia programu aktywizacji społecznej
Podmiot realizujący	Gmina Poraj
Zakres realizowanych zadań	Prace modernizacyjne i adaptacyjne
Lokalizacja	Podobszar 1 – Jastrząb
Opis zadania	Celem projektu jest stworzenie infrastruktury niezbędnej do utworzenia programu aktywizacji społecznej. Projekt ten zakłada rozbudowę i modernizację jednego ze zdegradowanych budynków znajdujących się na terenie dawnego ośrodka żeglarskiego w celu stworzenia niezbędnego centrum szkoleniowego wraz z zapleczem sanitarnym. W wyniku realizacji projektu powstanie sala szkoleniowa, w której odbywać się będą szkolenia i kursy mające na celu wsparcie mieszkańców z obszaru rewitalizacji ale także i pozostałych mieszkańców terenu gminy. Projekt zakłada także aranżację terenów zielonych wraz z utworzeniem niezbędnych dróg oraz umożliwienie dostępu dla osób niepełnosprawnych.
Prognozowane rezultaty i sposób oceny	Liczba zmodernizowanych budynków PRZED: 0 Liczba zmodernizowanych budynków PO: 1 Ocena - Protokół odbioru robót Liczba osób objętych wsparciem PRZED: 0 Liczba osób objętych wsparciem PO: 25 Ocena – Sprawozdanie
Działania zintegrowane/komplementarne	Projekt infrastrukturalny z EFRR jest przedsięwzięciem uzupełniającym i jest realizowane w powiązaniu z projektem realizowanym z EFS – Utworzeniem programu aktywizacji społecznej. Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego.
Szacunkowy koszt	2 000 000,00
Okres realizacji projektu	2018-2020

Tytuł projektu	Rewitalizacja obszarów przy Zalewie Porajskim na rzecz wsparcia programu aktywizacji społecznej
Podmiot realizujący	Gmina Poraj/Stowarzyszenie
Zakres realizowanych zadań	Prace modernizacyjne i adaptacyjne
Lokalizacja	Podobszar 1 – Jastrząb
Opis zadania	Celem projektu jest stworzenie infrastruktury niezbędnej do utworzenia programu aktywizacji społecznej. Projekt ten zakłada rozbudowę i modernizację jednego ze zdegradowanych budynków znajdujących się przy Zalewie Porajskim w celu umożliwienia realizacji projektu utworzenia programu aktywizacji społecznej. W wyniku realizacji projektu powstanie niezbędna infrastruktura dla projektu realizowanego z EFS. Działania te mają na celu wsparcie mieszkańców z obszaru rewitalizacji ale także i pozostałych mieszkańców terenu gminy. Projekt zakłada także aranżację terenów zielonych wraz z utworzeniem niezbędnych dróg oraz umożliwienie dostępu dla osób niepełnosprawnych.
Prognozowane rezultaty i sposób oceny	Liczba zmodernizowanych budynków PRZED: 0 Liczba zmodernizowanych budynków PO: 1 Ocena - Protokół odbioru robót Liczba osób objętych wsparciem PRZED: 0 Liczba osób objętych wsparciem PO: 25 Ocena – Sprawozdanie
Działania zintegrowane/komplementarne	Projekt infrastrukturalny z EFRR jest przedsięwzięciem uzupełniającym i jest realizowane w powiązaniu z projektem realizowanym z EFS – Utworzeniem programu aktywizacji społecznej. Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego.
Szacunkowy koszt	2 000 000,00
Okres realizacji projektu	2018-2020

Tytuł projektu	Utworzenie programu aktywizacji społecznej
Podmiot realizujący	Gmina Poraj
Zakres realizowanych zadań	Organizacja spotkań i kampanii
Lokalizacja	Podobszar 1 – Jastrząb
Opis zadania	<p>Celem projektu jest stworzenie programu aktywizacji społecznej. Projekt centrum aktywizacji społecznej ma na celu wsparcie osób zamieszkujących obszar rewitalizacji oraz obszary przyległe. Kursy oraz warsztaty odbywające się w budynku mają na celu zwiększenie zdolności komunikacyjnych, umożliwienie rozpoznania predyspozycji zawodowych, poprawę jakości życia mieszkańców, integrację społeczną osób niepełnosprawnych, ułatwienie dostępu do rynku pracy poprzez zdobywanie nowych kwalifikacji.</p> <p>Na potrzeby projektu wykorzystana zostanie infrastruktura objęta rewitalizacją powstała w wyniku rewitalizacji dawnego ośrodka żeglarskiego i terenów przyległych.</p>
Prognozowane rezultaty i sposób oceny	<p>Liczba osób objętych wsparciem PRZED: 0 Liczba osób objętych wsparciem PO: 25 Ocena – Sprawozdanie Liczba spotkań PRZED: 0 Liczba spotkań PO: 5 Ocena – Grafiki spotkań</p>
Działania zintegrowane/komplementarne	<p>Projekt bezpośrednio powiązany z projektem infrastrukturalnym - Rewitalizacja dawnego ośrodka żeglarskiego na rzecz wsparcia programu aktywizacji społecznej.</p> <p>Projekt infrastrukturalny z EFRR jest przedsięwzięciem uzupełniającym i jest realizowane w powiązaniu z projektem realizowanym z EFS – Utworzeniem programu aktywizacji społecznej. Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego.</p>
Szacunkowy koszt	500 000,00
Okres realizacji projektu	2018-2020

Tytuł projektu	Przystosowanie budynku po byłej Szkole Podstawowej w Jastrzębiu do funkcji mieszkań socjalnych
Podmiot realizujący	Gmina Poraj
Zakres realizowanych zadań	Prace modernizacyjne i adaptacyjne
Lokalizacja	Podobszar 1 – Jastrząb
Opis zadania	<p>Celem projektu jest stworzenie bazy mieszkań socjalnych w budynku po byłej Szkole Podstawowej w Jastrzębiu, a także przystosowanie budynku, tak aby możliwe było utworzenie Centrum Usług Społecznych dla mieszkańców mieszkań socjalnych.</p> <p>Stworzenie mieszkań stanowić będzie podstawę do umożliwienia stworzenia CUS, gdzie mieszkańcy będą mogli uzyskać wsparcie niezbędne do rozwiązania problemów takich jak wykluczenie społeczne, ubóstwo czy bezrobocie.</p>
Prognozowane rezultaty i sposób oceny	<p>Liczba mieszkań socjalnych PRZED: 0 Liczba mieszkań socjalnych PO: 3 Liczba pomieszczeń dla CUS PRZED: 0 Liczba pomieszczeń dla CUS PO: 1 Ocena - Protokół odbioru prac- działania infrastrukturalne</p>
Działania zintegrowane/komplementarne	<p>Projekt bezpośrednio powiązany z projektem - Usługi Społeczno-zawodowe dla mieszkańców mieszkań socjalnych w budynku po byłej Szkole Podstawowej w Jastrzębiu</p> <p>Projekt infrastrukturalny z EFRR jest przedsięwzięciem uzupełniającym i jest realizowane w powiązaniu z projektem realizowanym z EFS. Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego.</p>
Szacunkowy koszt	1 000 000,00
Okres realizacji projektu	2017-2020

Tytuł projektu	Usługi Społeczno-zawodowe dla mieszkańców mieszkań socjalnych w budynku po byłej Szkoły Podstawowej w Jastrzębiu
Podmiot realizujący	Gmina Poraj
Zakres realizowanych zadań	Organizacja zajęć i spotkań
Lokalizacja	Podobszar 1 – Jastrząb
Opis zadania	Projekt ten wykorzystywać będzie niezbędną infrastrukturę powstałą w wyniku rewitalizacji objętą projektem - Przystosowanie budynku po byłej Szkoły Podstawowej w Jastrzębiu do funkcji mieszkań socjalnych. Celem projektu jest stworzenie Centrum Usług Społecznych w budynku po byłej Szkole Podstawowej w Jastrzębiu. Dzięki funkcjonowaniu CUS możliwe będzie udzielenie kompleksowej pomocy dla mieszkańców mieszkań socjalnych oraz pozostałych potrzebujących osób zamieszkujących obszar rewitalizacji oraz całej gminy. W wyniku powstania CUS możliwe będzie wsparcie osób wykluczonych społecznie, dotkniętych problemami ubóstwa i bezrobocia. Możliwe będzie uzyskanie porad, a także odbywać się będą szkolenia i kursy zwiększające kompetencje.
Prognozowane rezultaty i sposób oceny	Liczba osób objętych wsparciem PRZED: 0 Liczba osób objętych wsparciem PO: 10 Ocena - Listy obecności, ewidencja godzin świadczonych usług Liczba osób bezrobotnych PRZED: 404 Liczba osób bezrobotnych PO: 390 Ocena – Dane z PUP
Działania zintegrowane/komplementarne	Projekt bezpośrednio powiązany z projektem infrastrukturalnym - Przystosowanie budynku po byłej Szkole Podstawowej w Jastrzębiu do funkcji mieszkań socjalnych Projekt infrastrukturalny z EFRR jest przedsięwzięciem uzupełniającym i jest realizowane w powiązaniu z projektem realizowanym z EFS. Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego.
Szacunkowy koszt	150 000,00
Okres realizacji projektu	2017-2020

Tytuł projektu	Modernizacja amfiteatru w Żarkach Letnisko
Podmiot realizujący	Gmina Poraj
Zakres realizowanych zadań	Prace modernizacyjne i adaptacyjne
Lokalizacja	Podobszar II – Żarki Letnisko
Opis zadania	Celem projektu jest modernizacja amfiteatru w Żarkach Letnisko oraz budowa zaplecza gospodarczego, tak aby możliwa była organizacja większej ilości wydarzeń kulturalnych, a także spotkania i warsztaty międzypokoleniowe. Stworzenie nowego amfiteatru wraz z niezbędną infrastrukturą stanowić będzie podstawę do umożliwienia prowadzenia warsztatów międzypokoleniowych, warsztatów oraz zwiększenia ilości wydarzeń kulturalnych. W wyniku tych działań mieszkańcy będą mogli aktywnie spędzać czas wolny, powstanie także integracja międzypokoleniowa oraz możliwość wymiany doświadczeń.
Prognozowane rezultaty	Liczba wydarzeń kulturalnych PRZED: 3 Liczba wydarzeń kulturalnych PO: 6 Ocena - Sprawozdanie Liczba zmodernizowanych obiektów PRZED: 0 Liczba zmodernizowanych obiektów PO: 1 Ocena - Protokół odbioru robót
Działania zintegrowane/komplementarne	Projekt bezpośrednio powiązany z projektem - Organizacja międzypokoleniowych warsztatów edukacyjnych, szkoleń, kursów Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego. Projekt komplementarny z działaniami związanymi z organizacją wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych. Organizatorami będą także organizacje pozarządowe.
Szacunkowy koszt	1 000 000,00
Okres realizacji projektu	2018-2023

Tytuł projektu	Organizacja międzypokoleniowych warsztatów edukacyjnych, szkoleń, kursów
Podmiot realizujący	Gmina Poraj
Zakres realizowanych zadań	Organizacją warsztatów, szkoleń i kursów
Lokalizacja	Podobszar II – Żarki Letnisko
Opis zadania	<p>Projekt ten wykorzystywać będzie niezbędną infrastrukturę powstałą w wyniku rewitalizacji objętą projektem - Modernizacja amfiteatru w Żarkach Letnisko</p> <p>Celem projektu jest organizacja międzypokoleniowych warsztatów edukacyjnych, szkoleń oraz kursów mających na celu podniesienie aktywności społecznej, a także integrację społeczeństwa. Zajęcia te będą umożliwiały także wymianę doświadczeń oraz będą miały na rozpoznanie predyspozycji zawodowych głównie u osób młodych. Ponadto działania te mają na celu eliminację problemu wykluczenia społecznego.</p>
Prognozowane rezultaty i sposób oceny	<p>Liczba osób objętych wsparciem PRZED: 0</p> <p>Liczba osób objętych wsparciem PO: 25</p> <p>Ocena - Listy obecności, grafik zajęć</p>
Działania zintegrowane/komplementarne	<p>Projekt bezpośrednio powiązany z projektem infrastrukturalnym - Modernizacja amfiteatru w Żarkach Letnisko</p> <p>Projekt infrastrukturalny z EFRR jest przedsięwzięciem uzupełniającym i jest realizowane w powiązaniu z projektem realizowanym z EFS. Projekt ma na celu zapewnienie warunków niezbędnych do realizacji projektu z EFS. Komplementarność opisanych projektów pozwoli na przeprowadzenie kompleksowych działań mających na celu wsparcie aktywności społecznej. Projekt realizowany z EFS nie mógłby zostać zrealizowany bez wcześniejszego zrealizowania projektu infrastrukturalnego.</p>
Szacunkowy koszt	200 000,00
Okres realizacji projektu	2018-2023

Źródło: Opracowanie własne

---

11 System wdrażania programu rewitalizacji

11.1 Szczegółowy sposób zarządzania

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Poraj obejmuje cały asortyment instrumentów i środków służących skutecznej i efektywnej jego realizacji. System został zaprojektowany z uwzględnieniem specyfiki Gminy, wskazanych obszarów rewitalizacji, zdolności instytucjonalnej, możliwości współdziałania lokalnego.

Rysunek 34 System wdrażania

Źródło: Opracowanie własne

Zasady wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Zasady wdrażania opracowane zgodnie z wytycznymi przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Poraj, powinny być uwzględniane w trakcie okresu jego wdrażania. Proces ten powinien opierać się i respektować uniwersalne zasady rozwoju społeczno – gospodarczego.

Wiodące zasady wdrażania dokumentu:

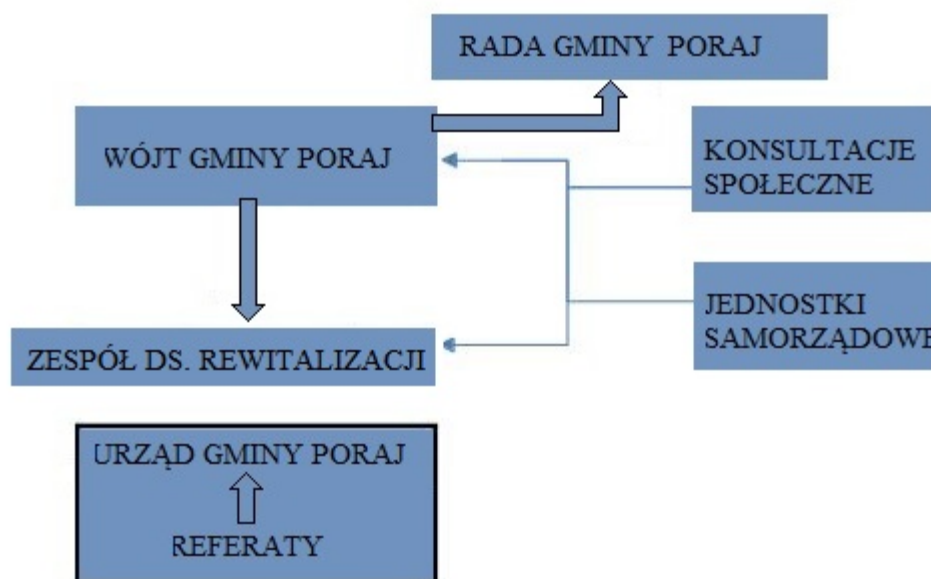
- zasada partycypacji społecznej i partnerstwa, tj. oparcie wdrażania Programu na współpracy i zaangażowaniu społeczności gminy, interesariuszy obszarów zdegradowanych, partnerów, samorządu lokalnego oraz partnerów społeczno-gospodarczych,
- zasady diagnozy i monitoringu, co jest gwarantem sukcesu wdrażania i skuteczności podjętych działań. Tylko skrupulatne i systematyczne działania oraz rzetelne analizy gwarantują sukces realizacji zamierzonych działań.
- zasada planowania w oparciu o realnie możliwe do uzyskania środki przy uwzględnieniu środków własnych i zewnętrznych,
- zasady korelacji działań społecznych, które pobudzają aktywność lokalną,
- zasada zrównoważonego rozwoju –w każdej wyznaczonej wcześniej sferze w zgodzie z zasadą wzajemnego poszanowania i z zachowaniem równowagi środowiskowej,

- zasada efektywności podjętych działań, tj. maksymalizacji korzyści dla mieszkańców Gminy dzięki podnoszeniu jakości ich życia w aspekcie pracy, rozwoju, wypoczynku i poprawy warunków mieszkaniowych,
- zasada koncentracji i celowości – ukierunkowanie działań władz lokalnych na osiągnięcie zamierzonych celów rewitalizacji we wskazanych obszarach rewitalizacji.

11.2 Operator rewitalizacji - kompetencje, zadania i odpowiedzialność

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Poraj jest dokumentem o charakterze operacyjnym, powiązany ze Strategią Rozwoju Gminy Poraj. Program powinien odpowiadać za powodzenie realizacji wszelkich spójnych działań rewitalizacyjnych w warstwie społecznej, gospodarczej i przestrzennej na wyznaczonym obszarze zdegradowanym.

Za powodzenie i wdrażanie niniejszego Programu odpowiedzialnym podmiotem jest w głównej mierze Wójt Gminy Poraj.

Rysunek 35 Struktura funkcjonalna wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej wdrażanie Programu będzie pełnił Urząd Gminy Poraj, do którego zadań należeć będzie:

- dbałość o zgodność realizacji programu ze strategią rozwoju Gminy Poraj oraz innymi dokumentami programowymi,
- opracowanie i składanie wniosków o dofinansowanie dla projektów rewitalizacyjnych,
- zapewnienie poprawności w zakresie realizacji zamówień publicznych, zasad konkurencji i ochrony środowiska,
- prowadzenie monitoringu, ewaluacji efektywności i skuteczności wdrażania Programu,
- wspieranie zwiększenia zakresu działań prywatnych włączających się w proces rewitalizacji,
- koordynacja i realizacja projektów w ramach Programu,
- przygotowanie i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Programu,
- informowanie o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Organem sprawującym kompleksowy nadzór nad wdrażaniem Programu będzie Wójt Gminy Poraj, który może realizować te zadania samodzielnie lub przy pomocy powołanego Pełnomocnika ds. Planowania, Rozwoju i Gospodarki. Pełnomocnik w zakresie zadań związanych z wdrożeniem Programu będzie koordynował działania Urzędu Gminy w zakresie rewitalizacji, będzie kierował procedurą wdrażania Programu, będzie odpowiedzialny za monitoring. Poszczególne Referaty Urzędu Gminy odpowiedzialne będą zarówno za wdrożenie projektów i ich monitorowanie. Platformą wymiany i koordynacji działań wewnątrz Urzędu będzie Zespół zadaniowy ds. Rewitalizacji.

Do głównych zadań Zespołu ds. Rewitalizacji należeć będzie:

- opracowanie raportu monitoringowego z realizacji na podstawie raportów poszczególnych Referatów Urzędu Gminy,
- identyfikacja problemów,
- wypracowanie rekomendacji dla Rady Gminy,
- kreowanie nowych projektów, z uwzględnieniem możliwości i potrzeb,
- zbieranie i ocena projektów zgłaszanych przez podmioty lokalne,
- nawiązywanie kontaktów z interesariuszami,
- aktualizacja dokumentu.

11.3 Sposób współpracy z interesariuszami

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem zmiennym w czasie, otwartym na dialog społeczny, zatem podlega aktualizacji w oparciu o zasadę partnerstwa i konsultacje z interesariuszami, tj.: mieszkańcami, wspólnotami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, kościołem i innymi partnerami społeczno-gospodarczymi. Ważnym aspektem wzajemnego dialogu i współpracy będzie Komisja Rewitalizacyjna. Instytucja zarządzająca Programem, Urząd Gminy Poraj będzie inicjować i zachęcać mieszkańców i inne podmioty do czynnego zaangażowania, tworzenia lokalnych zespołów, działających na rzecz rewitalizacji, w tym realizacji projektów wynikających bezpośrednio z Programu. Wójt lub jego Pełnomocnik będzie prowadził kompleksowo politykę informacyjną o podejmowanych działaniach rewitalizacyjnych.

Działania te obejmować powinny:

- akcje informacyjno-promocyjne (strona internetowa, publikacje, broszury)
- organizację spotkań z interesariuszami, w tym mieszkańcami obszarów zdegradowanych,
- podawanie do publicznej wiadomości raportów z realizacji Programu,
- prowadzenie cyklicznych ankiet monitorujących, oceniających podejmowane działania i umożliwiające zgłoszenie nowych propozycji działań rewitalizacyjnych.

11.4 Plan finansowy

Realizacja Programu uzależniona jest od możliwości wykorzystania środków własnych Gminy jak także pozyskanych środków, krajowych publicznych oraz z funduszy strukturalnych. Uwzględniając możliwości finansowe zakłada się, że na realizację przyjętych zadań Gmina zabezpieczy minimum ok 15% wkładu w stosunku do uzyskanych środków pomocowych.

Rysunek 36 Potencjalne źródła finansowania

Środki publiczne

- budżet Gminy
- programy rządowe
- fundusze celowe
- programy i fundusze wojewódzkie
- fundusze europejskie, w tym w ramach RPO WŚL
- krajowe programy operacyjne

Środki własne

- kredyty i pożyczki
- gwarancje bankowe
- środki własne inwestorów prywatnych

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 17 Finansowanie i harmonogram projektów

Tytuł projektu	Indykatywne środki finansowe w ramach programu rewitalizacji z podziałem na źródła finansowania [zł]				
	Pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Pochodzące ze źródeł prywatnych	Pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Pochodzące z innych źródeł	Suma
Rewitalizacja dawnego ośrodka żeglarskiego na rzecz wsparcia programu aktywizacji społecznej	1 700 000,00 zł	300 000,00 zł	1 700 000,00 zł	0	2 000 000,00 zł
Rewitalizacja obszarów przy Zalewie Porajskim na rzecz wsparcia programu aktywizacji społecznej	1 700 000,00 zł	300 000,00 zł	1 700 000,00 zł	0	2 000 000,00 zł
Utworzenie programu aktywizacji społecznej	425 000,00 zł	75 000,00 zł	425 000,00 zł	0	500 000,00 zł
Przystosowanie budynku po byłej Szkole Podstawowej w Jastrzębiu do funkcji mieszkań socjalnych	850 000,00 zł	150 000,00 zł	850 000,00 zł	0	1 000 000,00 zł
Usługi Społeczno-zawodowe dla mieszkańców mieszkań socjalnych w budynku po byłej Szkole Podstawowej w Jastrzębiu	127 500,00 zł	22 500,00 zł	127 500,00 zł	0	150 000,00 zł
Modernizacja amfiteatru w Żarkach Letnisko	850 000,00 zł	150 000,00 zł	850 000,00 zł	0	1 000 000,00 zł
Organizacja międzypokoleniowych warsztatów edukacyjnych, szkoleń, kursów	170 000,00 zł	30 000,00 zł	170 000,00 zł	0	200 000,00 zł
Suma:	5 822 500,00 zł	1 027 500,00 zł	5 822 500,00 zł	0	6 850 000,00 zł

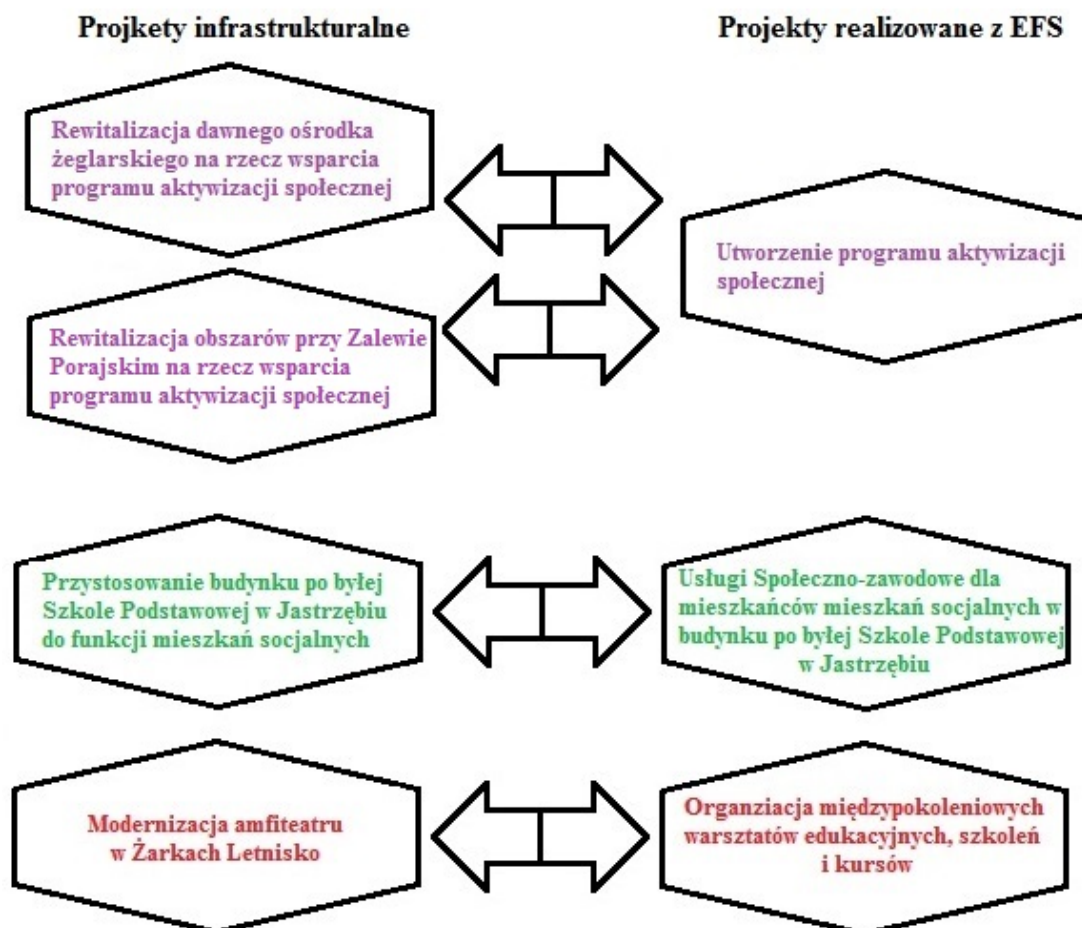
Źródło: Opracowanie własne

11.5 Mechanizmy zapewniające komplementarność projektów

Rewitalizacja jest procesem opierającym się na komplementarności i powiązaniach projektów. Ma to na celu podejmowanie działań, które uzupełniają się wzajemnie w celu osiągnięcia wspólnego celu. W przypadku podjęcia tylko jednego z tych działań cel mógłby nie zostać osiągnięty, bądź byłby on zrealizowany w mniejszym stopniu.

W przypadku projektów rewitalizacyjnych niezbędne jest ich powiązanie t.j. wykazanie kompleksowego charakteru przedsięwzięć – połączenie projektów infrastrukturalnych z projektami z EFS.

Projekty opisane z Lokalnym Programie Rewitalizacji są ze sobą powiązane w następujący sposób:

Rysunek 37 Powiązania projektów rewitalizacyjnych.

---

12 Monitoring produktów i rezultatów

Proces monitorowania jest kluczowym elementem procesu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji. Jego celem jest dostarczenie informacji pozwalających na obserwację rzeczowego i finansowego stopnia zrealizowania projektów rewitalizacyjnych, ocenę tego procesu, analizę ewentualnych trudności napotkanych na etapie wdrożenia. Monitoring prowadzony będzie w zakresie realizacji poszczególnych projektów. Całość procesu monitorowania będzie powierzona Zespołowi ds. Rewitalizacji. Proces ten będzie ciągły i rozpocznie się od chwili uchwalenia Programu.

Rysunek 38 Proces monitorowania

Źródło: Opracowanie własne

System monitorowania, ewaluacji wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji obejmował będzie monitorowanie zmian na poziomie: monitorowania realizacji poszczególnych projektów oraz monitorowania zmian zachodzących w obszarach rewitalizowanych.

Rysunek 39 Poziomy i wskaźniki monitorowania

Źródło: Opracowanie własne

Ważnym elementem raportu będzie zestawienie wskaźników produktu pozwalających na ocenę efektów rzeczowych realizacji projektów oraz wskaźników rezultatu pozwalających na ocenę wpływu realizacji podejmowanych działań na zmianę sytuacji obszaru rewitalizowanego.

Tabela 18 Wskaźniki monitorowania

Cel 1 - Poprawa jakości przestrzeni pełniącej funkcje społeczne, kulturalne i rekreacyjne	Wskaźniki monitoringu programu	
Wskaźniki monitoringu programu	Wartość początkowa	Trend
Liczba mieszkań socjalnych	0	Wzrost
Liczba zmodernizowanych budynków	0	Wzrost
Liczba zmodernizowanych obiektów	0	Wzrost
Liczba wydarzeń kulturalnych	3	Wzrost
Liczba zorganizowanych warsztatów	0	Wzrost
Liczba spotkań	0	Wzrost
Cel 2 - Poprawa jakości życia poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej, wsparcie zawodowe oraz wzmocnienie aktywności społecznej	Wskaźniki monitoringu programu	
Wskaźniki monitoringu programu	Wartość początkowa	Trend
Liczba osób objętych wsparciem	0	Wzrost
Liczba spotkań	0	Wzrost
Liczba pomieszczeń dla CUS	0	Wzrost
Liczba osób bezrobotnych	404	Spadek
Liczba mieszkańców	10954	Wzrost

Źródło: Opracowanie własne

Planowany termin osiągnięcia wskaźników – termin realizacji programu – 2023 rok.

Katalog wskaźników może ulec zmianie w wyniku aktualizacji spisu projektów realizowanych w ramach LPR-u.

Raport monitoringowy przygotowywany będzie w oparciu o opracowania cząstkowe przygotowywane przez poszczególne Referaty Urzędu oraz partnerów realizacji Programu. Dokument powinien być opracowany w oparciu o analizę zmian w sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej obszaru rewitalizacji, przeprowadzonej na podstawie:

- danych i informacji w Referatach Urzędu Gminy oraz jednostek podległych realizujących poszczególne projekty,
- danych instytucji branżowych i instytucji publicznych – w tym: Powiatowego Urzędu Pracy, instytucji kultury, edukacji, pomocy społecznej itd.
- danych partnerów społeczno gospodarczych realizujących projekty w obszarach rewitalizacji,
- Głównego Urzędu Statystycznego – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl).

---

13 Aktualizacja

Lokalny Program Rewitalizacji stanowi instrument efektywnej i skutecznej polityki przeobrażeń stref wymagających podjęcia określonych działań na rzecz wielowymiarowej rewitalizacji. Aby dokument ten mógł spełniać tę rolę podlegać on musi cenie, o której szczegółowo mowa w rozdziale. W wyniku przeprowadzanych analiz oraz przy współdziałaniu z interesariuszami program będzie podlegał aktualizacji.

LPR w przypadku wystąpienia odpowiednich przesłanek będzie podlegał aktualizacji co najmniej raz w roku. Wystąpić mogą także przesłanki do nadzwyczajnej aktualizacji - w przypadku zajścia wyjątkowych, zmian wpływających na realizację wdrażanego dokumentu, w tym m.in:

- znaczna zmiana warunków finansowania zewnętrznego zaplanowanych projektów,
- zmiana sytuacji finansowej Gminy Poraj,
- istotna zamiana w sferze społecznej, gospodarczej lub przestrzennej wpływającej na sytuację gminy.

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji obarczona jest ryzykiem związanym z wieloma uwarunkowaniami wynikającymi z czynników organizacyjnych operatora Programu jak również uwarunkowań zewnętrznych wpływających na przygotowanie i wdrożenie zaplanowanych projektów.

W zakresie projektów inwestycyjnych możliwe ryzyka mogą wystąpić na etapie:

- przygotowania dokumentacji projektowej, technicznej inwestycji,
- uzyskania niezbędnych dokumentów i pozwoleń, w tym wydanie decyzji: o ustaleniu lokalizacji celu publicznego, pozwolenia na budowę, uzyskanie zgody konserwatora zabytków na prace budowlane przy obiektach objętych ochroną,
- przygotowania studiów wykonalności i wniosków aplikacyjnych do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 i innych programów, z których działania będą mogły być współfinansowane,
- opóźnienia w realizacji inwestycji, w tym stosowania procedur zamówień publicznych.

W zakresie projektów nieinwestycyjnych możliwe ryzyka mogą wystąpić na etapie:

- budowy i utrzymania układu podmiotowego wokół projektu,
- zaangażowania odpowiednich środków finansowych w realizację projektów,
- przygotowania wniosków aplikacyjnych do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 i innych programów, z których działania będą mogły być współfinansowane,
- opóźnienia i nieprawidłowości w realizacji projektu.

Dla neutralizacji zidentyfikowanych ryzyk zarówno w realizacji projektów inwestycyjnych, jak i projektów „miękkich” w niniejszym dokumencie określono strukturę zarządzania Programem, w tym m.in. powołania Zespołu czy też Pełnomocnika ds. rewitalizacji oraz procedury monitorowania realizacji i partycypacji społecznej. Wdrożenie odpowiedniego modelu organizacyjnego powinno stanowić narzędzie utrzymania wysokiego zaangażowania społecznego w proces rewitalizacji. Realizacja zadań postawionych przed instytucją zarządzającą oraz Pełnomocnika, Zespołu i Rady pozwoli na minimalizację zidentyfikowanych ryzyk.

Spis Tabel

Tabela 1 Nawiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategiczno-programowych	4
Tabela 2 Liczba ludności Gminy Poraj wg zameldowania stałego i czasowego w latach 2005-2014	9
Tabela 3 Struktura ludności według grup wiekowych w Gminie Poraj- szczegółowa wg miejscowości	14
Tabela 4 Formy udzielanej pomocy społecznej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju w roku 2016	19
Tabela 5 Procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w Gminie Poraj wg sołectw	20
Tabela 6 Organizacje pozarządowe na terenie Gminy Poraj wg sołectw	22
Tabela 7 Liczba podmiotów działających na terenie Gminy Poraj z podziałem na kategorie PKD	24
Tabela 8 Udział zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie osób w Gminie Poraj wg sołectw	24
Tabela 9 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych na terenie Gminy Poraj	25
Tabela 10 Połączenia komunikacyjne wg sołectw na terenie Gminy Poraj	26
Tabela 11 Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie Gminy	27
Tabela 12 Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy	27
Tabela 13 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna w Gminie Poraj wg sołectw	28
Tabela 14 Kumulacja zjawisk negatywnych i problemów na terenie Gminy Poraj- wyznaczenie obszaru zdegradowanego	29
Tabela 15 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji	41
Tabela 16 Cele rewitalizacji Gminy Poraj	44
Tabela 17 Finansowanie i harmonogram projektów	52
Tabela 18 Wskaźniki monitorowania	55

Spis Rysunków

Rysunek 1 Położenie Gminy Poraj na tle powiatu myszkowskiego	6
Rysunek 2 Struktura użytkowania terenów	7
Rysunek 3 Liczba ludności Gminy Poraj wg zameldowania stałego w latach 2005-2014.....	8
Rysunek 4 Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Poraj w latach 2005-2014	9
Rysunek 5 Przyrost naturalny w Gminie Poraj w latach 2005-2014	10
Rysunek 6 Przyrost naturalny na 1000 osób dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014	10
Rysunek 7 Liczba zameldowań i wymeldowań w Gminie Poraj w latach 2005-2014	11
Rysunek 8 Saldo migracji w Gminie Poraj w latach 2005-2014.....	11
Rysunek 9 Saldo migracji na 1000 osób dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku	12
Rysunek 10 Podział ludności w Gminie Poraj według grup ekonomicznych w latach 2005- 2014 (%).....	12
Rysunek 11 Struktura ludności według grup wiekowych w Gminie Poraj- rok 2014	13
Rysunek 12 Podział ludności według grup ekonomicznych dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku (%)	13
Rysunek 13 Dzieci w wieku 3-6 lat objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2005-2014	15
Rysunek 14 Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objęte wychowaniem przedszkolnym w latach 2005-2014.....	15
Rysunek 15 Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku (%)	16
Rysunek 16 Uczniowie szkół podstawowych w Gminie Poraj w latach 2005-2014	16
Rysunek 17 Uczniowie szkół gimnazjalnych w Gminie Poraj w latach 2005-2014	17
Rysunek 18 Porady podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Poraj w latach 2005-2014	18
Rysunek 19 Porady podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Poraj według rodzaju przychodni w latach 2005-2014	18
Rysunek 20 Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej w Gminie Poraj w latach 2009-2014.....	18
Rysunek 21 Liczba rodzin korzystająca z zasiłku rodzinnego w Gminie Poraj w latach 2009-2014.....	19
Rysunek 22 Procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w Gminie Poraj w latach 2005-2014.....	20
Rysunek 23 Procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku	21
Rysunek 24 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w Gminie Poraj w latach 2005-2014.....	22
Rysunek 25 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku	22
Rysunek 26 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w Gminie Poraj w latach 2005-2014.....	23
Rysunek 27 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku.....	23
Rysunek 28 Procentowy udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku	27

Rysunek 29 Procentowy udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej dla Polski, województwa śląskiego, powiatu myszkowskiego i Gminy Poraj w 2014 roku	28
Rysunek 30 Mapa nawarstwiających się problemów – wyniki ankietyzacji i diagnozy Gminy Poraj	33
Rysunek 31 Skumulowana mapa problemów - obszar zdegradowany z podziałem na podobszary.....	34
Rysunek 32 Podobszar rewitalizacji I Jastrząb.....	35
Rysunek 33 Podobszar rewitalizacji II Żarki Letnisko	37
Rysunek 34 System wdrażania.....	49
Rysunek 35 Struktura funkcjonalna wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	50
Rysunek 36 Potencjalne źródła finansowania.....	52
Rysunek 37 Powiązania projektów rewitalizacyjnych.....	53
Rysunek 38 Proces monitorowania.....	54
Rysunek 39 Poziomy i wskaźniki monitorowania	54